Palestyna i Bliski Wschód

czasopismo poświęcone sprawom gospodarczym
Palestyny i Bliskiego Wschodu
Komitet redakcyjny:
Leon Lewite Inż. Józef Thon

Rok VI Warszawa, listopad-grudzień 1937 Nr 11-12.

TREŚĆ NUMERU:

J. KLEPFISZ

PRODUKCJA POMARAŃCZ W PALESTYNIE

Poniżej rozpoczynamy (w skrócie) druk pracy p. J. Klepfisza, n. t. „Produkcja pomarańcz w Palestynie", która została wykonana w Zakładzie Polityki Agrarnej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Ze względu na jej charakter zwracamy na nią specjalną uwagę naszych Czytelników.

Redakcja.

Wstęp.

1. *Gospodarka arabska.* Gospodarstwo wiejskie w Palestynie można podzielić na dwa główne typy różniące się zasadniczo między sobą pod wszelkimi względami.

Pierwszy typ stanowią prymitywne gospodarstwa ekstensywne. Jest to typ pierwotny utrzymywany prawie wyłącznie przez Arabów. Arabowie uprawiają ziemię w bardzo prymitywny sposób, orzą płytko, nie nawożą gleby a obornik sprzedają. Głównie spotyka się w tych gospodarstwach uprawę zbóż i warzyw. Skutkiem nieumiejętnej gospodarki i niskiego stopnia kultury rolnej plon zbóż z jednego ha jest tu bardzo niski (5—6 q pszenicy na 1 ha w latach urodzaju).

2. *Kolonizacja żydowska. Drugi typ gospodarstwa rolnego — typ racjonalny, intensywny, oparty na zasadach nowoczesnych* — wprowadzili dopiero koloniści żydowscy.

Nowi koloniści przeszli z nierentownej gospodarki zbożowej do gospodarki mieszanej i plantacyjnej. W ten sposób nastąpił dalszy podział gospodarstwa intensywnego na jednostronne i mieszane. Pierwsze są to gospodarstwa plantacyjne, prawie wyłącznie, pomarańcz. Mieszane zaś gospodarstwa zasilają kilka gałęzi produkcji rolnej równocześnie z przewagą jednej z nich, a więc istnieją gospodarstwa mieszane pomarańczowe (tzn. z przewagą plantacji pomarańcz), zbożowe, warzywne, hodowlane itp.

3. *Sprawa najbardziej celowego charakteru kolonizacji.* Jaki rodzaj gospodarstwa intensywnego jest bardziej wskazany dla kolonizacji, jednostronny czy mieszany? Pytanie to było przedmiotem gorących i długich dyskusyj w kołach ekonomistów palestyńskich.

Wypadało rozważyć niżej podane motywy.

a) *Ze względu na brak i trudności nabywania ziemi,* należałoby wprowadzić celem osiedlenia jak największej liczby kolonistów taki spo-

sób uprawy i taki rodzaj gospodarstwa, który by pozwolił zmniejszyć obszar pojedynczego gospodarstwa samowystarczalnego do minimum. Takim zaś gospodarstwem jest plantacja cytrusowa, która jest już samowystarczalna w granicach 10—20 dunamów (1—2 ha).

b) Przeciwnicy gospodarstw jednostronnych uważają natomiast, że kraj nie może się oprzeć na jednej gałęzi rolniczej produkcji i to wystawionej na eksport.

W razie bowiem nieurodzaju, wojny lub spadku cen pomarańcz straty byłyby olbrzymie i mogłyby pociągnąć za sobą ciężki kryzys gospodarczy w całym kraju.

Kraj — zdaniem tych ekonomistów — powinien sam wytwarzać dla siebie możliwie wszystkie produkty rolnicze, aby uniezależnić się od czynników zewnętrznych.

W praktyce wolna inicjatywa prywatna zakładała prawie wyłącznie gospodarstwa jednostronne, podczas gdy na gruntach „Funduszu Narodowego“ powstawały głównie gospodarstwa mieszane.

Zbyt szybki rozwój plantacyj pomarańcz w Palestynie wysunął cały szereg problemów ogólno-ekonomicznych nie tylko lokalnych, lecz także o znaczeniu międzynarodowym. Ten właśnie kompleks zagadnień pragnę przedstawić w niniejszej pracy.

Rozdział pierwszy.

RYS HISTORYCZNY ROZWOJU PRODUKCJI POMARAŃCZ W PALESTYNIE.

1. *Początek.* Na podstawie własnych badań doszliśmy do wniosku, że początku rozwoju produkcji pomarańcz w Palestynie należy szukać w wiekach nowożytnych, począwszy od w. XVII—XVIII.

2. *Do wybuchu wojny światowej.* Rozwój produkcji pomarańcz w szerszym tego słowa znaczeniu rozpoczął się na końcu XIX wieku. W ciągu 20 lat obszar zajęty przez plantacje pomarańcz wzrósł od kilku tysięcy do 30 tysięcy dun., a eksport od 100 tys. do 1,5 miliona skrzyń (skrzynka waży przeciętnie ca 30 kg).

Dochód jednak nie był jeszcze wtedy wysoki ze względu na prymitywną uprawę i pielęgnację oraz szczególnie złą organizację zbytu.

Kilka firm handlowych miało tu faktyczny monopol eksportu i importu wszelkich produktów. One też skupowały pomarańcze „na drzewie“. Wadą tego systemu była subiektywna ocena wartości plonu „na oko“.

Później wprowadzono nowy system sprzedaży „na skrzynię“. Ten sy-

stem różnił się od poprzedniego tym, że ocenę ustalono w zależności od ilości skrzyń owoców zebranych z danej plantacji. Cena była już wobec tego wyższa, ale eksporterzy nie dbali o standaryzację owocu i pozwalali na obniżenie jego jakości przez prymitywne sortowanie i pakowanie. Wobec tego pomarańcza jaffska miała opinię mało wartościowego owocu i jej cena rynkowa nie była wysoka.

3. *Wojna światowa.* W czasie wojny światowej produkcja pomarańcz w Palestynie znacznie się cofnęła, a eksport w ogóle ustał.

4. *Pierwsze lata po wojnie (1918—1921).* W tym okresie panuje jeszcze w kraju zastój gospodarczy. Dopiero w ostatnim sezonie tego okresu, tzn. w r. 1921/22 wzmaga się rozwój produkcji, jednak nie sięgający norm przedwojennych.

5. *Ożywienie (1922—1926).* W r. 1922 rozpoczyna się właściwy rozwój produkcji pomarańcz w Palestynie. W tym okresie eksport przewyższa już — niewiele wprawdzie — eksport przedwojenny, a obszar plantacyj wzrasta o 20%.

Eksportowane pomarańcze, których jest mała ilość, znajdują łatwo zbyt na rynkach zagranicznych, a w pierwszym rzędzie w Anglii. Pomarańcza jaffska zdobywa sobie konsumentów dzięki swoim niezwykłym zaletom, jakimi są jej wielkość, soczystość i bazziarnistość. Rozwój produkcji pomarańcz w Palestynie wkracza na szersze tory.

6. *Okres kulminacyjny (1927—1932).* Zwiększony popyt na pomarańcze jaffskie na rynkach zagranicznych wywołuje silny wzrost plantacyj pomarańcz. Obszar zajęty przez plantacje wzrasta o kilkaset procent, jakkolwiek eksport wzmaga się, mniej silnie, o 100%, ponieważ przeważna część plantacyj nie daje jeszcze owoców.

Palestyna, która przed kilku laty zajmowała czwarte miejsce wśród krajów eksportujących pomarańcze, obecnie wyprzedziła swoich współzawodników i zajęła drugie miejsce (po Hiszpanii).

7. *Okres zmniejszającej się opłacalności (1933—1936).* Na początku tego okresu nic się wprawdzie nie zmienia pozornie, ale znawcy alarmują już sfery gospodarcze i rządowe o zbliżającym się niebezpieczeństwie nadprodukcji i domagają się interwencji rządu.

Rząd obejmuje wtedy kontrolę nad eksportem i nie wypuszcza za granicę owoców zgniłych, za dużych, niedojrzałych itp. Taki owoc psuje bowiem zaufanie do jakości pomarańcz jaffskich i obniża ceny rynkowe dobrych nawet pomarańcz. Ustala się też fundusz reklam i walki ze szkodnikami.

Akcja rządu jakkolwiek bardzo słuszna i pożyteczna nie uwzględnia jednak najważniejszych żądań plantatorów tyczących się zagadnienia celnego (zob. rozdział trzeci).

Na końcu tego okresu następuje znaczny spadek cen przy równocze-

snym nadmiernym wzroście produkcji, która przewyższa już 10 mil. skrzyń.

Należy jednak przypuszczać, że w następnych latach ceny będą wyższe. Przyczyną spadku cen w r. 1936/37 były bowiem klęski żywiołowe, które obniżyły niezmiernie jakość pomarańczy palestyńskiej.

8. *Wnioski*. Przedstawiony w niniejszym rozdziale schemat rozwoju produkcji pomarańcz w Palestynie pozwala nam wyciągnąć następujące wnioski:

a) Żydowska kolonizacja spowodowała niebywały postęp produkcji pomarańcz w Palestynie. W ciągu kilkunastu lat (jeżeli nie weźmiemy pod uwagę okresu od roku 1922, kiedy produkcja wskutek wojny światowej cofnęła się) zaobserwowaliśmy dziesięciokrotny wzrost tej produkcji.

b) Gwałtowny rozwój produkcji niewspółmierny do innych gałęzi wytwórczych Palestyny krył w sobie niebezpieczeństwo poważnych trudności gospodarczych i wymagał zasadniczych zmian polityki celnej rządu.

c) Produkcja pomarańcz w Palestynie odnosi swe sukcesy i ponosi klęski, rozwija się stale naprzód i jest nieraz hamowana w swym rozwoju pod wpływem czynników egzogenicznicznych omal niezależnych od światowej koniunktury gospodarczej.

W latach ciężkiego kryzysu światowego produkcja pomarańcz w Palestynie przeżywała pod względem opłacalności swój okres kulminacyjny. Obecnie zaś, gdy ogólna koniunktura polepsza się, palestyńscy producenci pomarańcz znajdują się w ciężkiej sytuacji gospodarczej.

Przyczyna tkwi przede wszystkim w nieregulowanej podaży z jednej strony i polityce gospodarczej większości krajów, konsumujących pomarańcze z drugiej.

Przemijający wpływ wywierają też klęski żywiołowe.

Skutkiem tego produkcja pomarańcz w Palestynie stanęła obecnie przed obliczem szeregu palących zagadnień gospodarczych, które poznamy szczegółowiej w następnych rozdziałach niniejszej pracy.

Rozdział drugi.

OBECNY STAN PRODUKCJI POMARAŃCZ W PALESTYNIE I JEJ ZNACZENIE.

1. *Prawne formy własności ziemi w Palestynie*. Powyżej 90% całej ziemi palestyńskiej jest prawną własnością rządu, a jej faktyczni użytkowcy mają do niej tylko prawo posiadania i przekazania tego prawa potomstwu. W praktyce prawo to jest równe prawu własności, gdyż posiadacz ma prawo sprzedaży swej ziemi i nikt odebrać mu jej nie może.

Ziemia podlegająca powyższym prawom nosi nazwę „miri".

Tylko mały odsetek ziemi palestyńskiej jest prywatną własnością jej posiadaczy w prawnym tego słowa znaczeniu.

Poza tym spotykamy się tu jeszcze z kilkoma kategoriami tytułów prawnych do ziemi. Najważniejsza z nich to „wakf", stanowiąca własność kościoła mahometańskiego. „Wakf" nie może być przedmiotem obrotu i jest własnością wszystkich muzułmanów pod zarządem duchowieństwa.

Ten podział ziemi jest pozostałością przedwojennego prawodawstwa tureckiego w Palestynie.

2. *Obszar plantacji.* Z obecnego (1936) obszaru plantacji pomarańcz, wynoszącego już blisko 300 tys. dunamów, tylko ca 60% daje na razie owoce.

Wielkość plantacji. Plantacje żydowskie są przeważnie małe. 65%—70% żydowskich plantacji mieści się w granicach samowystarczalności (od 10—25 dunamów). Takie gospodarstwo nie potrzebuje przez cały rok prócz do zbioru pomocniczych sił, jeżeli conajmniej dwóch członków rodziny jest w nim stale zatrudnionych.

Plon z jednego dunama. Niżej umieszczona tablica przedstawia nam średni plon pomarańcz z jednego dunama w różnych krajach (w skrzynkach).

TABLICA Nr 1.

Kraj	Ilość skrzyń z 1-go dunama
Afryka Południowa	40
Kalifornia	50
Floryda	60
Palestyna (ogólnie)	75
Palestyna (w plantacjach żydowskich)	100

(„Hadar" Nr 4—5, 1934).

Gęstość. Z tego samego źródła dowiadujemy się, że gęstość drzew na jednym dunamie wynosi w Palestynie powyżej 200, podczas gdy w Afryce Południowej i Kalifornii nie dochodzi do 100.

Minimalny plon z pojedynczego drzewa jest jednak w tych krajach wyższy niż w Palestynie. Nie jest wykluczone, że to zależy od gęstości sadzenia. Obecnie prowadzi się w Palestynie badania doświadczalne nad opłacalnością gęstego i rzadkiego sadzenia.

3. *Postęp uprawy i pielęgnacji.* Najłatwiej się przekonamy o poważnych postępach w uprawie i pielęgnacji pomarańcz w Palestynie, jeżeli porównamy metody przedwojenne z obecnymi.

Przed wojną światową, jak już poprzednio zauważyliśmy, brakowało wielu maszyn niezbędnych w każdej racjonalnej plantacji. Metody uprawy były wobec tego prymitywne, a plon osiągnięty niski.

W plantacjach arabskich stosuje się jeszcze na ogół dotąd, jak już

wskazaliśmy, te same metody co dawniej, ale żydowscy plantatorzy stale ulepszają w swoich plantacjach system uprawy i pielęgnacji. Palestyna importuje obecnie rokrocznie różne maszyny i narzędzia do kultur pomarańczowych na większe sumy. Niektóre droższe instalacje urządza sobie większa ilość plantatorów na spółkę.

Równocześnie nawożenie jest obecnie o wiele intensywniejsze niż przed wojną. Tego nie można niestety powiedzieć o plantacjach arabskich. Wręcz przeciwnie, Arabowie często sprzedają swój obronik żydowskim plantatorom.

Dlatego też plon w plantacjach żydowskich jest nieraz dwukrotnie większy niż w arabskich (zob. tabl. nr 1), które znów przewyższają pod tym względem niektóre inne kraje dzięki gęstemu sadzeniu i dobrej glebie.

Palestyńskie stacje doświadczalne przeprowadziły dokładne badania nad poszczególnymi nawozami, w jakiej formie, w jakiej ilości, kiedy i w jaki sposób należy je stosować w kulturach pomarańczowych.

Większość plantacyj ma nadzór fachowców wykształconych w szkołach rolniczych w Palestynie, w pierwszym rzędzie w znanej ze swego wysokiego poziomu szkoły rolniczej w Mikwe-Izrael. Taki nadzorca czy niekiedy zarządzający zwraca przede wszystkim uwagę na odpowiednie nawożenie i nawadnianie. Nadmierne nawadnianie uważa się za tak szkodliwe, jak brak wody, ponieważ wypłukuje składniki pokarmowe z gleby. Dlatego przywiązuje się do tego specjalną wagę i bada się każdorazowo stosunek danej gleby do wody.

Również walka ze szkodnikami zwierzęcymi i roślinnymi posunęła się znacznie naprzód. Należy zaznaczyć, że Palestyna jest w szczęśliwym położeniu pod tym względem, ponieważ posiada cały szereg wybitnych znawców w tej dziedzinie z entomologiem światowej sławy Bodenheimerem, prof. Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie na czele.

4. *Zbiór, sortowanie i pakowanie.* Równocześnie uległy modernizacji metody zbierania, sortowania i pakowania pomarańcz.

Zbiór odbywał się dawniej w ten sposób, że zbierano wszystkie owoce z jednego drzewa, następnie z drugiego itd. Skutkiem tego na początku okresu zbioru część owoców była niedojrzała, a na końcu część była już zepsuta. Obecnie zaleca się podział każdego drzewa na trzy części. Najpierw zbiera się owoc z dolnej części wszystkich drzew plantacji, później z górnej, a na końcu dopiero ze środkowej części drzewa, gdzie owoc najpóźniej dojrzewa.

Sortowanie odbywało się początkowo ręcznie. Pracowały przy tym całe gromady robotników siedząc na ziemi. Takie sortowanie nie było oczywiście dokładne. Później wprowadzono ulepszenie w ręcznym sortowaniu, które odtąd się odbywało na specjalnych stołach.

Po wojnie światowej robiono pierwsze próby sortowania mechanicz-

nego. Próby te nie udały się jednak, ponieważ sprowadzone w tym celu instalacje z Florydy nie odpowiadały wymiarom i wymaganiom pomarańczy palestyńskiej. Po upływie kilku lat jedna ze spółdzielni plantatorów zamówiła w fabryce we Florydzie specjalne instalacje przystosowane do potrzeb palestyńskich. W tym samym czasie specjaliści wprowadzili modyfikację w innych sortowaniach i jeden z nich, inż. Bawli, wynalazł nawet nowy sortownik. Te wszystkie sortowniki były przystosowane dla większych plantacyj, ponieważ były drogie i wydajność ich była duża (60—80 tys. skrzyń na sezon). Później wynaleziono tani sortownik wymagający wprawdzie pomocy ręcznej, ale sortujący dokładnie i przystosowany dla mniejszych plantacyj. Ostatnio były nawet próby eksportu niesortowanych owoców, ale ich powodzenie jest wątpliwe.

Obecnie przewiduje się zorganizowanie grup plantatorów celem założenia wspólnej instalacji do mycia, suszenia, sortowania i pakowania mechanicznego. Nowe szosy, które mają dopiero być przeprowadzone, pozwolą też korzystać z komunikacji samochodowej przy przesyłaniu owoców do portów.

Wiele prób przeprowadzono również nad standaryzacją skrzynki, ale dotąd nie otrzymano jeszcze dodatnich wyników.

5. *Stosunek do zdobyczy nauki i techniki.* Plantatorzy palestyńscy interesują się żywo zdobyczami nauki i techniki w tej gałęzi produkcji w innych krajach, jak również zjawiskami ekonomicznymi u innych producentów.

Estetycznie wydawany w języku hebrajskim i angielskim miesięcznik „Hadar" informuje czytelników nie tylko o stanie produkcji w kraju, lecz także o postępach i warunkach produkcji pomarańcz na całym świecie. W miesięczniku „Hadar" współpracują wybitni uczeni i specjaliści ze wszystkich części świata i jego artykuły są często cytowane w fachowej prasie zagranicznej.

6. *Znaczenie.* Równocześnie wzrasta z roku na rok znaczenie tej gałęzi produkcji dla całego życia gospodarczego kraju. Inwestycje w plantacjach pomarańcz dochodzą do ŁP. 20 mil. (razem z ziemią, licząc ŁP. 10 za dunam). Blisko 20 tys. robotników ma stałe zajęcie w plantacjach, a w sezonie znajduje tu zatrudnienie jeszcze 5 tys. W okresie zbioru pomarańcz brak zawsze rąk roboczych w całym kraju, ponieważ rząd ogranicza imigrację. Groźba strat przez spóźniony zbiór zmusza władze szkolne do odrywania młodzieży od nauki i wysyłania do plantacji. Liczba stale zatrudnionych robotników wzrośnie, jak się przewiduje, w najbliższym czasie o 10 tys., a liczba sezonowców się podwoi.

Również udział pomarańcz w eksporcie palestyńskim stale wzrasta.

W roku 1930 eksportowano pomarańcze za ŁP. 923 tys., co się równa 49% ogólnego eksportu palestyńskiego.

W roku 1935 eksportowano pomarańcze za ŁP. 3525 tys., co się równa 84⁰/₀ ogólnego eksportu.

Eksport pomarańcz równoważy w zupełności import artykułów żywnościowych.

Cyfry powyższe świadczą wybitnie o znaczeniu produkcji pomarańcz dla całego życia gospodarczego Palestyny i nie wymagają żadnych komentarzy.

7. *O ilości plantacyj różnych rozmiarów.* Jak znawcy oceniają, ca 60—70% plantacyj żydowskich mieści się w granicach 10—25 dunamów, tzn. że są samowystarczalne w warunkach normalnych. Ścisłych jednak danych nie ma o rozmiarach plantacyj ani żydowskich, ani arabskich.

Nie ma też danych o ilości plantacyj żydowskich i arabskich w poszczególnych okręgach.

Plantacje pomarańcz w Palestynie występują nie tylko w gospodarstwach jednostronnych. Wiele gospodarstw tzw. mieszanych łączy pomarańcze z warzywami lub z hodowlą (to jest bardzo korzystne ze względu na obornik) itp.

Nie ma jednak cyfr wyjaśniających, jaki jest stopień połączenia tych rodzajów upraw i hodowli z plantacją pomarańcz.

Rozdział trzeci.

A. WARUNKI EKONOMICZNE PRODUKCJI.

1. *Inwestycje.* Cena ziemi pod pomarańcze, która wynosiła w pierwszych latach powojennych zaledwie kilka funtów za dunam, *wzrosła w latach haussy do ŁP. 30* (8.000 zł za ha) za dunam ziemi bliżej niż 5 km od osiedli położonej. Wzrastają również koszty pielęgnacji. Koszty inwestycyjne stają się w sumie najdroższe w porównaniu z tymi samymi kosztami w innych krajach.

Tablica nr 2 przedstawia koszty założenia plantacji pomarańcz od jednego dunama w różnych krajach.

Tablica Nr 2.

Kraj	Koszt w ŁP.
Hiszpania	10
Włochy	10
Nowa Zelandia	10
Afryka Południowa	25
Kalifornia	ca — 50
Palestyna	50 — 60

Tablica Nr 3.
Koszt jednego dunama plantacji pomarańcz, dającej już owoce, we Florydzie i Palestynie.

Kraj	Koszt w ŁP.
Floryda (plantacja 10-letnia)	50 — 60
Palestyna (plantacja 8-letnia)	150
„ (plantacja 6-letnia)	120

(„Hadar“, Nr 4—5, 1934 r.)

Koszty inwestycji w ogóle przedstawiają się według danych stowarzyszenia „Jachin“ (spółdzielnia robotnicza do zakładania plantacyj) z października 1934 r. jak następuje:

Tablica Nr 4.

Rodzaje kosztów	koszt od dun. w ŁP.	% ogól. kosztów
Przeciętna cena ziemi	15	19,8
Udział w inst. nawadniającej	5,0	6,6
Nawadnianie w ciągu 5 lat	7,5	9,9
Drzewka i in.	21,5	28,2
Administracja	8,0	10,5
Robocizna	19,0	25,0
Razem	76,0	100%

Jak widzimy, najdroższa jest robocizna (wraz z administracją), która wynosi 35,5% ogólnych inwestycji.

Inne stowarzyszenia podają droższe lub tańsze cenniki zakładania plantacyj. „Hadar“ Nr 3, 1933 r. podaje przeciętny koszt zakładania plantacyj zbliżony do cen stowarzyszenia „Jachin“. Według „Hadaru“ inwestycje wynoszą ŁP. 78,5 za dunam za 5 lat. Z tego należy potrącić dochód z czwartego i piątego roku w wysokości ŁP. 15. Następnie należy jeszcze odtrącić ŁP. 15, w wypadku, gdy plantator otrzymał ziemię od Funduszu Narodowego. Wreszcie, jeżeli zaoszczędził sobie koszty administracji i robocizny i nie był zmuszony kopać studni w swej plantacji, inwestycje wynoszą tylko ŁP. 22 za dunam. Ponieważ plantacja samowystarczalna zajmuje ca 20 dunamów, koszt inwestycji będzie się wahał zależnie od powyżej wymienionych czynników od ŁP. 440 do ŁP. 1.000 dla tego rodzaju plantacji.

2. *Koszty produkcji.* Koszty produkcji rocznej od jednego dunama plantacji, dającej już owoce (prócz kosztów zbioru) są również w Palestynie najdroższe na całym świecie. W tablicy Nr 5 znajdujemy cyfry porównawcze kosztów produkcji pomarańcz w różnych krajach.

Tablica Nr 5.
Koszty produkcji pomarańcz w różnych krajach.

Kraj	koszty w ŁP. od dun.	koszty w szyl. od skrz.
Afryka Południowa	6,000	2/—
Nowa Zelandia	2,500	1/6
Hiszpania, Włochy	2,500	1/6
Ameryka Północna	9,500	1/—
Palestyna	10—12,000	2/— — 2/3

(„Hadar" Nr 7, 1935)

Koszty produkcji pomarańcz od skrzynki w różnych krajach nie są zawsze proporcjonalne od kosztów produkcji od dunama głównie z powodu różnej gęstości sadzenia i różnej skutkiem tego i skutkiem intensywności uprawy i jakości gleby — wysokości plonu.

Tablica Nr 6 przedstawia nam rozkład kosztów na poszczególne czynniki.

Tablica Nr. 6.

Rodzaj kosztów	ŁP. na dunam
Koszty pielęgnacji	5—6
Robocizna	5—6
Walka ze szkodnikami	1,500

(„Hadar" Nr 7, 1935)

Przy tym w małych plantacjach sam właściciel pracuje i dlatego może uprawiać bez zysku. Wydatki na walkę ze szkodnikami też nie są stałe.

3. *Zagadnienie robocizny.* Zagadnienie robocizny jest w Palestynie o wiele bardziej skomplikowane, aniżeli w innych krajach, zarówno pod względem kalkulacji, jak i pod względem kwalifikacji i ilości robotników. Jak już wspomnianym zostało poprzednio, koszty robocizny są w plantacjach palestyńskich najdroższe na świecie i wynoszą ca 50% kosztów produkcji i 35% kosztów inwestycyjnych.

Spotykamy się tu więc ze zjawiskiem wręcz przeciwnym, niż w innych koloniach, gdzie robocizna jest zazwyczaj bardzo tania, ponieważ robotnicy rekrutują się tam z ludności tubylczej. W Palestynie natomiast kolonistom wypada korzystać z pracy europejskiego robotnika, a to z następujących względów:

1) Ludność tubylcza jest pod wpływem agitacji wrogo usposobiona do kolonistów do tego stopnia, że zatrudnienie robotników arabskich kryje w sobie nieraz niebezpieczeństwo życia i mienia kolonisty.

2) Celem kolonizacji jest tu przecież nie osiedlenie kilkuset czy kilku

tysięcy kapitalistów, lecz masowa imigracja, a kolonizacja kapitalistyczna jest tylko środkiem do tego celu. Jakżeby się osiągnęło ten cel, gdyby zamiast żydowskiego robotnika zatrudniano w plantacjach żydowskich Arabów nielegalnie i masowo przybywających tu stale z Iraku i Horanu, z Transjordanii i z innych krajów arabskich?

Płaca europejskiego robotnika jest dość wysoka, nawet dwa razy wyższa, niż płaca Araba. Europejski robotnik ma bowiem o wiele wyższą stopę życiową od Araba i dlatego domaga się wyższej płacy. Na kształtowanie się płac roboczych w plantacjach wpływa zresztą również wysokość płac niewykwalifikowanych robotników w innych gałęziach gospodarczych. Kilka lat temu płace w mieście były o wiele wyższe, niż na wsi z powodu intensywnego ruchu budowlanego. Skutkiem tego dał się odczuwać silny brak rąk roboczych w rolnictwie. Zmniejszona zaś podaż pociągnęła za sobą podwyższenie płac. Obecnie zaś płace znowu spadły.

Wysokość płac zależy również od podaży rąk roboczych wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych w kraju. A to znowu zależy od całego szeregu innych czynników. Brak wyszkolonych sił głównie przy sortowaniu pomarańcz jeszcze dotąd nie został dostatecznie uzupełniony, pomimo parokrotnie zorganizowanych kursów sortowania i pakowania pomarańcz. To należy tłumaczyć nieprzygotowaniem kraju do tak szybkiego rozwoju tej gałęzi produkcji.

Inaczej natomiast przedstawia się ta sprawa, jeżeli chodzi o ilość robotników niewykwalifikowanych. To już zależy nie od czynników zewnętrznych, ale od polityki imigracyjnej rządu, hamującej dopływ robotników niezgodnie z postanowieniami mandatu, jak to stwierdziła komisja mandatowa przy Lidze Narodów w swoim sprawozdaniu w sierpniu 1937 r.

Faktem jest, że na rynku palestyńskim daje się stale odczuwać brak rąk roboczych, co pociąga za sobą wysoki poziom płac. Znamiennym zjawiskiem jest dla tych stosunków rokroczne zwalnianie młodzieży z zajęć szkolnych, aby mogła uzupełniać rzadkie szeregi robotników pracujących przy zbiorze.

Zagadnienie robocizny nie jest więc wcale tak proste w Palestynie i zależy od celów narodowych, od ogólnych warunków gospodarczych, od wyszkolenia robotników, a przede wszystkim od polityki imigracyjnej rządu ujemnej dla kolonizacji pod wieloma względami.

4. *Warunki kredytowe.* Zagadnienie kredytu rolnego w Palestynie wymaga jeszcze dotąd rozwiązania, szczególnie jeżeli chodzi o kredyt długoterminowy. Wprawdzie można na pewnych warunkach dostać tu taki kredyt, ale jest on b. utrudniony.

W pierwszym rzędzie należy tu wymienić syjonistyczny Fundusz Kolonizacyjny, którego zadaniem jest między innymi udzielać długoterminowych pożyczek, przede wszystkim tym kolonistom, którzy otrzymali zie-

mię od Funduszu Narodowego. Z kredytu Funduszu Kolonizacyjnego korzysta tylko mała własność rolna. Kredyt ten jest głównie inwestycyjny, a rzadko udzielany dla innych celów. Udzielany bywa na 15—40 lat. Stopa procentowa jest bardzo niska. Również P.I.C.A. (Palestyńsko-Żydowska Organizacja Kolonizacyjna) udziela kredytu rolnego na podobnych warunkach.

W rękach organizacji syjonistycznej i PICA znajduje się powyżej połowa całej ziemi należącej do Żydów w Palestynie, ale mimo tego z kredytów tych organizacji nie łatwo korzystać ze względu na szczupłe fundusze, którymi dysponują.

W ostatnich latach powstały też nowe instytucje specjalnie celom kredytu rolnego służące.

1) Towarzystwo Hipotek Rolnych w Palestynie sp. z o. o. udziela dziesięcioletnim plantacjom pomarańcz ŁP. 30 i więcej na dunam, jeżeli w danej plantacji znajdują się też budowle. Wielkość pożyczek waha się od 100—2.000 ŁP. za 8% oprocentowaniem rocznym na okres 5—20 lat.

2) Centralny Bank Stowarzyszeń Spółdzielczych w Palestynie sp. z o. o., udziela kredytu rolnego miejscowym spółdzielniom pożyczkowym dla ich członków na następujące cele: na plon, na rozwój gospodarstwa, na kupno potrzebnych materiałów. Kredyt ten jest krótkoterminowy na okres mniejszy, niż jeden rok, i w wyjątkowych wypadkach na 1½ roku.

Bank udziela również kredytu średnio- i długoterminowego na 3—8 lat, a w pewnych wypadkach na okres do 12 lat. Pożyczki przedplonowe są udzielane na 5%, inne pożyczki niezależnie od terminu i charakteru na 7% rocznie. Każdy członek spółdzielni miejscowej musi nabyć akcje w wysokości 10% z kredytu krótkoterminowego, a 5% długoterminowego. Przy udzielaniu pożyczki na nawozy i na plon nie wymaga się nabycia akcji. Zapłatę za akje rozkłada się na raty do końca pierwszego roku po otrzymaniu pożyczki.

3) Bank Rolników, Sp. Akc. z o. o. udziela kredytu hipotecznego na 8% rocznie na okres 3—10 lat na raty półroczne.

4) „Nir“, sp. z o o., udziela pożyczek rolniczych na okres 2—14 lat bezpośrednio na 8%, a za pośrednictwem miejscowych spółdzielni na 6½% rocznie.

5) „Jachin“ sp. z o. o., udziela pożyczek przedplonowych bezpośrednio na 8%, a za pośrednictwem miejscowych spółdzielni na 7%.

Bank udziela również kredytu inwestycyjnego na okres 3—5 lat za 8% rocznie. Spłaty odbywają się w ratach miesięcznych, kwartalnych i półrocznych.

W porównaniu z kredytem miejskim, przemysłowym i budowlanym, kredyt rolny w Palestynie został daleko w tyle i pozostawia wiele do życzenia.

(D. c. n.)

STOSUNKI PRAWNE W PALESTYNIE

Poniżej podajemy w tłumaczeniu wyciąg z artykułu n. t. „Stosunków Prawnych w Palestynie“, zamieszczonego w ostatnim numerze biuletynu Izby Przemysłowo-Handlowej Austriacko-Palestyńskiej.

(am) Sądy zwykłe w Palestynie orzekają we wszystkich sprawach za wyjątkiem prawa familijnego, które należy do kompetencji sądów duchownych. Sprawy obcokrajowców należą jednak również do kompetencji sądów zwykłych o ile strona nie poddaje się dobrowolnie sądowi duchownemu. Skarga powinna zasadniczo brzmieć w pieniądzach i powinna być wniesiona w jednym z trzech urzędowych obowiązujących języków w Palestynie. Skargi o odszkodowanie wymagają określonych podstaw formalnych wobec czego zazwyczaj w końcu umowy zastrzega się karę w razie niedotrzymania zobowiązań stron.

W wypadku dostarczania dokumentów lub innych danych uwiarogodnionych, można — przy złożeniu kaucji — wymagać wejścia w tymczasowe posiadanie. Dokumenty mają w prawodawstwie palestyńskim znaczenie pierwszorzędne. Podstawą przy ich zastosowaniu w sprawie dowodów jest właściwe ostemplowanie. Koszty sądowe, wynoszące około 4—5%, są wpłacane częściowo przy wniesieniu podania, a resztująca suma przy zatwierdzeniu wyroku, i mogą być przerzucone na stronę przegrywającą. Koszty za prowadzenie sprawy są natomiast na wzór angielski tylko częściowo odbierane nawet w wypadku wygrania sprawy. Egzekucję wyroków palestyńskich przeprowadza się za pośrednictwem specjalnego biura egzekucyjnego. Wyroki zagraniczne mogą być egzekwowane jedynie przy zaistnieniu stosunku opartego na wzajemności.

Skargi w sprawie wykonania umowy ew. dostarczenia towaru są zasadniczo niemożliwe, a żądać można jedynie zwrotu odszkodowania. Forma umowy podlega określonym ścisłym przepisom:

1) Zamówienie musi być bezwarunkowo przyjęte w języku krajowym, aby na wypadek procesu uniknąć tłumaczenia, oraz różnych związanych z tym formalnych zarzutów.

2) Na wypadek odmowy w przyjęciu winien dostawca lub jego przedstawiciel przesłać zleceniodawcy ostrzeżenie rejentalne i wezwać go do odebrania towaru w określonym terminie czasu. Po upływie tego czasu winien sprzedawca wyprzedać towar po cenie najkorzystniejszej, a w sprawie różnicy wnieść skargę. Sprzedaż po cenie najkorzystniejszej musi być dokonana na terenie Palestyny, a w wypadku zwrotu towaru nie może być wniesiona skarga.

3) Ostrzeżenie notarialne, kosztowne i dość skomplikowane, można

ominąć, o ile na blankiecie obstalunkowym zamieszczona jest klauzula w sprawie zrzeczenia się tego prawa, na miejsce którego np. następuje zgoda przesłania ostrzeżenia w liście poleconym.

4) Protest weksla jest wymagany jedynie celem zabezpieczenia regresu przeciwko żyrantom. O ile weksel posiada jedynie podpis dłużnika jest wskazane celem zaoszczędzenia znacznych kosztów protestowych polecenie bankowi przedstawienia weksla do zapłaty. O ile dochodzi do skargi sądowej, poleca się weksle płatne lub promissory notes w Palestynie, wnieść do sądu, za pośrednictwem osoby stale zamieszkałej w Palestynie, a to w celu uniknięcia dość znacznych kosztów konsularnych itp.

Prawo upadłościowe zostało dopiero niedawno uporządkowane przez ustawę upadłościową „Bancruptcy Ordinance". Stosownie do tej ustawy mogą być poczynione pewne kroki prawne ze strony wierzyciela, gdy w stosunku do upadłego zostało podjęte postępowanie z wyznaczeniem kuratora nad jego majątkiem. Przed podjęciem postępowania upadłościowego może mieć miejsce polubowne rozliczenie się z wierzycielami, co ma jednak charakter poza sądowy. Po otwarciu postępowania upadłościowego traci dłużnik prawo zarządzania swoim majątkiem. Celem uniknięcia nieuczciwych manipulacyj, może na żądanie być zastosowany areszt. Postępowanie upadłościowe zostaje ogłoszone w palestyńskiej gazecie urzędowej, przy czym wierzyciele zostają wezwani o podanie swych należności w ciągu określonego terminu.

SAMUEL STENDIG

PALESTINICA

Gdy się człowiek przedrze przez stos oficjalnych sprawozdań, które zostają przedłożone każdemu kongresowi, gdy zdołał się zapoznać z wydawnictwami kongresowymi, które z okazji XX kongresu ujrzały świat, utrwala się w nim przekonanie, że mimo przeszkód ogromnych, politycznej i gospodarczej natury, Palestynę się jednak buduje.

Już pierwsze generalne sprawozdanie *„Din wecheszbon szel hanhalat hahistadruth hacijonit wehanhalat hasochnut hajehudit l'Erec Jisrael"*, które powędrowało do Zurychu na kongres jubileuszowy, tom o 456 stronach, wykazuje dobitnie rozwój naszego dzieła w Palestynie. Liczby i zestawienia, raporty i obrazy, tabele i spisy, teksty i wyjaśnienia, nazwiska i diagramy, wprowadzają czytelnika w arkana roboty codziennej i żmudnej pracy nad odbudową Erec. Z tomu tego wyłania się mocno sylwetka państwa żydowskiego.

„Din wecheszbon hamdini szel hanhalat hasochnut hajehudit l'Erec Jisrael" wykazuje usiłowania nasze na odcinku pracy politycznej na arenie międzynarodowej i palestyńskiej. Przewija się przez karty małego już tomu (116 stron) krwawe oblicze Palestyny, z czasów rozruchów i owe listy i memoriały do Pana „Wajkopa" i Genewy, które żądają przywrócenia spokoju w kraju przede wszystkim, które żądają wreszcie sprawiedliwości od Albionu.

„Report of the Agricultural Colonisation Department for the years 1935—1937" przedstawia kongresowi XX i V sesji Councilu Agencji Żydowskiej osiągi kolonizacyjne w okresie sprawozdawczym, podając szereg nowych nazwisk nowopowstałych kolonii (Bitsaron, Behadraga, Gan Chaim B., Szefaim, Kfar Hamakabi, Usza, Hazorea, Szaar haamakim, Jokneam, El-Roy, Szimron, Tel Amal, Kfar Chittim, Ejn hakore, Masada, Bet Josef, Hasade, Miszmar haszlosza, Tirat Zwi, Maoz, Moledet, Batelem, Kfar Menachem, Banir America). Zaiste w takich warunkach tworzyć, w takich kolonizować, potrafią tylko Żydzi.

Bardzo ciekawe dane i cyfry znajdujemy w *„Report to the XX-th Zionist Congress and to the Council of the Jewish Agency in Zurich"*, przedstawionym kongresowi przez Centralne Biuro dla spraw osiedlenia Żydów niemieckich w Palestynie przy Agencji w Jerozolimie. W wydaniu angielskim, naszpikowanym cyframi i zestawieniami, widzimy, że poważna ilość imigrantów niemieckich osiedliła się w Erec i poważne już zainwestowano kapitały. W *„Din wecheszbon szel hamisrad hamerkazi lejiszuw jehudej germania b'Erec Jisrael"* czytamy prawie to samo, w ujęciu zwięzłym. Znać wielką systematykę w tej pracy.

„Financial Report of the Executive of the Jewish Agency of the years 1934—1937" odsłania gospodarkę finansową Agencji. Znowu liczby i liczby, znowu wilekie sumy, z których wynika, jak wielką ofiarę żydostwo ponosi na rzecz odbudowy Palestyny i jak wielkie sumy ta odbudowa rok rocznie pochłania. Tu dopiero widzimy, co potrafi idea, podjęta przez naród.

„Hitpatchut habait haleumi haiwri b'Erec Jisrael bisznat 1936", to memoriał, przedłożony w czerwcu 1937 r. przez Agencję Żydowską generalnemu Sekretarzowi Ligi Narodów dla Komisji Mandatowej. Cała nasza krzywda, jaką wyrządza nam Anglia, cały nasz ból z powodu męczeńskiej śmierci naszych braci od kul arabskich, znajduje w memoriale tym silny wyraz. Do memoriału dodany jest list Weizmanna do Wysokiego Komisarza, z dnia 4 maja 1937 r.

Gdy się po wyższej lekturze, mogącej w innych warunkach działać kojąco, a jednak smucącej, z powodu ogromu trudności, bezprawia, cynizmu i fałszu, jakim nas obdarzają wysocy komisarze, począwszy od „naszego" lorda Samuela, chce odżyć, trzeba zaglądnąć do *„Madrich letaaru-*

chat haarcheion hacioni hamerkazi bakongres hacioni hakaw becirich", obrazujący rozwój idei syjonistycznej na przestrzeni 40 lat mozolnej pracy odrodzeniowej w narodzie i w kraju, na tle dokumentyki syjonistycznej. A od przewodnika przejść do albumów, do fotografii z Erec.

„Al pnei haarec" (Blick auf das Land), to album nowych zdjęć z Palestyny, wybranych przez J. Gal-Esera i objaśnionych oraz wstępem zaopatrzonych przez C. Z. Kloetzla. Wysoką naprawdę już jest grafika w Palestynie, bardzo dobrym musi już być „Palestine Publishing Co. Ltd.", w Tel-Awiwie, jako nowoczesne wydawnictwo, skoro taki album mógł się ukazać w Erec. Sześć zdjęć ostatnich, to signum temporis. Szomrim, przepasani bronią, stojący na straży, w tym szomeret; ich postawa, uzasadniają optymizm, jaki płynie z tych pięknych zdjęć z życia współczesnej, pracującej Palestyny; po za kilkoma fotografiami domów i ulic dotyczy wszystko właściwie dzieła chaluca. Piękny to album.

„Erec Israel" to pomysłowy album, który obejść ma żydostwo we formie kalendarza, towarzyszącego Żydowi codziennie w jego pracy. Wydany przez tego samego nakładcę, przedstawia się również imponująco, przpyominając żywo kalendarz, wydany przez Muzeum Narodowe w Krakowie. Życzyć by sobie należało, by kalendarz „Palestine Publishing" był w każdym domu żydowskim.

Wpadamy znowu w smutek, gdy wertujemy w grubym tomie, którym nas obdarzył lord Peel. Wydawnictwo *Schockena* w Berlinie podjęło tłumaczenie „Raportu Peela", proponującego podział Palestyny na trzy państwa (żydowskie, arabskie i angielskie), wydawszy gruby tom, liczący 480 stron, dużej oktawy, zaopatrzony w 9 barwnych map, ilustrujących wywody członków Komisji Królewskiej. *„Bericht über Palästina, erstattet durch die Britische Königliche Palästina-Kommission unter dem Vorsitz von Earl Peel"* stał się niestety dokumentem naszych czasów, kwintesencją całego zagadnienia palestyńskiego w chwili obecnej. Dlatego posiada ta książka dla Żydów kolosalne znaczenie, tym bardziej, że rzutuje niemal całą historię żydostwa, zwłaszcza Palestyny, z szczególnym uwzględnieniem Palestyny współczesnej, na tle arabskich rozruchów. Schocken dobrze zrobił, że przez tłumaczenie niemieckie umożliwił szersze korzystanie z tego pierwszego, niestety zbyt oficjalnego źródła. Wydanie wypadło pięknie i stosunkowo niedrogo, jak na 30 arkuszy druku, 9 map, dobry papier, staranne tłumaczenie i dobry druk.

„Sznaton Palnews lekalkala szel Erec Israel" 1937 jest wydawnictwem co rocznym, ukazującym się od roku 1935-go w Tel-Awiwie, w wydawnictwie tej samej nazwy. Okazały ten dom obrazuje rynek palestyński w czasie rozruchów, przedstawia chłonność i oblicze tego rynku w świetle cyfr, obrazując nadto w szeregu aktualnych artykułów wybitnych fachowców gospodarczych, widoki i osiągi gospodarcze w Palestynie w roku

1936-ym i bieżąco. Specjalny dział poświęcony jest taryfom. W podsumowaniu osiągnięć gospodarczych znać rozruchy arabskie. Ważnym jest wydawanie takiego przeglądu corocznego, na podobieństwo „Register of Commerce and Industry“, które roczniki Palnews uzupełniają. Książka ta wydawana też jest w języku angielskim. Dodane są anonsy wielkich przedsiębiorstw palestyńskich i banków. Tom liczy 216 stron.

W biblioteczce *„Kleine Zionistische Bücherei“*, którą wydaje w Pradze *Prof. Salomon Goldelman*, w ramach „Zionistische Propagandastelle“, ukazała się trzyarkuszowa praca Goldelmana pt. *„Jüdische Wirtschaft“*. Prof. Goldelman, autor takiej książki „Das arbeitende Palästina“ i „Jüdische Wirtschaft in Palästina“, analizując strukturę gspodarczą żydostwa golusowego w poszczególnych krajach, dochodzi do wniosku, że w Palestynie musi się strzec zasady samodzielnego sektoru gospodarczego (selbstständiger jüdischer Wirtschaftssektor, Wirtschaftssphäre), a co za tym idzie winna struktura zawodowa i gospodarcza żydostwa palestyńskiego być normalną i odpowiadać wymaganiom, jakie się wiążą z własną gospodarką. Oczywiście stworzenie takiego organizmu gospodarczego, zbudowanego harmonijnie, wewnętrznego samodzielnego, a na zewnątrz niezależnego, jest zadaniem syjonizmu państwowotwórczego. Studium Goldelmana jest bardzo instruktywnym przeglądem oblicza gospodarczego żydostwa światowego i golusowego. Cyfry i diagramy, aktualne i ściśle obiektywne.

„Sefer haszanah (1937) szel iriat Tel-Aviv“ już okładką nastraja radośnie. Wielka fotografia portu telawiwskiego, z ruchliwym życiem i twórczym wysiłkiem, świadczy o tym, że Tel-Awiw staje się poważnym portem, drugim obok Hajfy, który w niedługiej przyszłości zaćmi „siostrzaną“ Jaffę. Szereg sprawozdań, liczne kolumny cyfrowe, fotografie, tętnią życiem i postępem, świadcząc o szybkim rozwoju tej metropolii żydowskiej, jedynej w swoim rodzaju. Księgę otwiera obraz nieodżałowanej pamięci Dizengoffa, z pooranym w głębokie bruzdy czołem, a krótkie słowa żałobne kreślą sylwetkę Zmarłego dobitnie. Skład irii, z fotografiami radców, daje rękojmię, że miasto pójdzie w rozwoju po linii, wytyczonej przez Dizengoffa, a jednym z tych etapów świetności żydowskiego miasta jest budujący się gmach Habimy.

„Neues Palästina-Informationsbuch“, wydany przez *Palamt* wiedeński, pod redakcją *T. Sperlingera*, to jeden z wielu informatorów, które nastawione są przede wszystkim na potrzeby emigranta danego kraju, w tym wypadku Żyda austriackiego. Wydany starannie, z dobrą mapą Palestyny, zawiera oprócz podstawowych wiadomości o Palestynie dni naszych, oprócz wiadomości, typowych dla emigranta, również historię Urzędu Palestyńskiego we Wiedniu. Rozmaite adresy, wskazówki turystyczne, typowe ogłoszenia, schematy i szkice, popularne ujęcie tematu, przejrzysty

układ, wszystko dostosowane jest do czytelnika, który szuka szybkich informacji przed wyjazdem do Erec. Tym wymaganiom książka dobrze odpowiada. Palestyna à la minute.

Niewielką jest książka *„Jüdische Jugend baut auf* (Vom kibbuc in Palästina) pióra *H. Warschauera,* wydana przez *Philo-Verlag* w Berlinie. Jest to jakby informator, ale inny, niż poprzedni. Informuje bowiem wyłącznie o życiu kibucowym w Erec, istotnie szczegółowo. Jest to kibuc chaluców z Alexanderplatz, opis życia „Kwucat habacharut". Obraz wierny, który można uogólnić, bo życie kibucowe tak mniej więcej w Palestynie wygląda. Opowiadanie causerskie, książka pięknie wydana, styl lekki, lektura zachęcająca i bardzo pouczająca. Było by wskazane przetłumaczyć książkę Warschauera na język polski, albowiem zawiera wiele elementów wychowawczych.

„Brenendike erd" Aharona Zeitlina, to powieść w 2 tomach, która się ukazała w roku bieżącym w „Jidisze Uniwersal Bibliotek" w Warszawie. Powieść palestyńska. Okres wielkiej wojny, kolonia bohaterska Zichron Jaakow, dom Gecla Abramsona, oficer Osman Bey, wojenne praktyki nieprzyjacielskie w okupowanym terenie, walczący z Anglikiem żołnierze tureccy, węszenie wszędzie szpiegów na rzecz Albionu i szykanowanie żydowskich kolonistów na tym tle — to kanwa, na której osnuta jest powieść Zeitlina. Rola szomra żydowskiego, niechęć Żydów wobec Turków, ówczesna Palestyna turecka, stosunki międzynarodowe, wojenne konstelacje, nazwiska dyplomatów, którzy kartę Europy kreślili, sylwetki kobiet i mężczyzn, Żydów i nieżydów, Beduin i kraje okoliczne, nabierają w opowiadaniu autora żywości, odtwarzając nam owe chmurne czasy, z których się wyłonić miała żydowska Palestyna. Ciekawa powieść, interesująco napisana.

J. Gottlieb informuje w książce *„Juden und Araber im Mandat"* o zagadnieniu obecnie krwawo aktualnym, o kwestii arabskiej, która w czasie wojny światowej była trzeciorzędną. Autor zamieszcza tekst mandatu, który Royal Commision właśnie rozdarła w strzępy raportem Peela, w 20-lecie deklaracji Balfoura. Autor trudzi się, by wykazać stronę prawną mandatu i zobowiązania Anglii wobec Żydów. Niestety są dociekania prawnicze Gottlieba, wnikliwe i rzeczowe, w chwili obecnej nieaktualne, bo Peel się z mandatem nie liczył, stanąwszy na stanowisku, że się nie da pogodzić z obustronnymi zobowiązaniami Anglików w stosunku do Żydów i Arabów, w odniesieniu do tego samego terytorium. Gdyby argumenty te wzięte były pod rozwagę, nie zaleciła by Komisja Królewska szóstej części Paletyny dla mordowanego i gnanego narodu żydowskiego.

„Moslems und Araber", tomik 16 „Zionistische Bücherei" to monografia *Jicchaka Ben Zwi,* studium etnograficzne. Broszura instruktywna, zawierająca aktualne cyfry o świecie muzułmańskim i arabskim. Autor

kreśli różnice kulturalne i demograficzne dwóch tych wielkich obozów, zastanawiając się nad możliwością federacji ich, na tle żydowskich aspiracyj do Palestyny i wpływów państw europejskich w sferach Bliskiego Wschodu. Ben Zwi widzi możność pogodzenia interesów świata muzułmańskiego i arabskiego z dążeniami syjonistycznymi, co wykazuje naocznie, podając jednocześnie przyczyny, dla których sfederowanie tych krajów nie da się przeprowadzić. Praca M. Assafa pt. „Die arabische nationale Bewegung in Palästina" stanowi pendant do instruktywnej, 20-stronicowej monografii Ben Zwiego.

TOWARZYSTWA UBEZPIECZENIOWE W PALESTYNIE

(ng) Znane angielskie czasopismo „Review" zamieszcza ciekawe sprawozdanie angielskiego eksportu w sprawie towarzystw ubezpieczeniowych w Palestynie. Eksport podjął swoje badania w r. 1936 z polecenia Westminster Banku: nadzór państwowy nad towarzystwami ubezpieczeniowymi jest w Palestynie bardzo nieznaczny. Towarzystwo Ubezpieczeniowe winno jedynie przedłożyć kwotę Ł. 1.000 dla każdego działu ubezpieczenia, który prowadzi. Tak mały depozyt daje możność towarzystwom ubezpieczeniowym, nie będącym nawet dostatecznie ufundowanymi, prowadzić swoją działalność. Istnieje przeto projekt, by rząd zobowiązał towarzystwa ubezpieczeniowe do stuprocentowej reasekuracji, dopóki ich majątek nie osiągnie kwoty Ł. 1.000. Ekspert przeprowadził badania głównie w małych spółdzielniach ubezpieczeniowych, których stan okazał się bardzo niezadawalający. Przede wszystkim jest utrudniona praca w dziale ubezpieczeń życiowych. Nieznana jest stawka ubezpieczenia na wypadek śmierci. Niektóre towarzystwa ubezpieczeniowe używają tabel amerykańskich, inne angielskich. Jedynie ogólny stan gospodarczy Palestyny uchronił dotychczas towarzystwa od trudności finansowych. Towarzystwa ubezpieczeniowe otrzymują za swoje pieniądze wysoką stopę procentową, i ta pokrywa premie, które, według zdania eksperta, są zbyt niskie. Poza tym w pierwszym czasie nie są zbyt częste wypadki ubezpieczeń. Ekspert krytykuje metody oszczędnościowe małych towarzystw, które oszczędzają na premjach reasekuracyjnych a nawet na rzeczoznawczej buchalterii. Dnia 31 marca 1936 r. było w Palestynie 76 towarzystw ubezpieczeniowych, które złożyły razem 212 depozytów po Ł. 1.000. Ogólny dochód tych firm szacowany jest na 750.000 funtów, z czego trzecia część pochodzi z ubezpieczeń życiowych. Warunki pracy są złe, konkurencja jest duża ı to doprowadza do wzajemnej nieuczciwej konku-

rencji. W r. 1935 samochodowe towarzystwo ubezpieczeniowe od wypadków samochodowych straciło trzecią część swego majątku. Brak właśnie w kraju rzeczoznawców w tej dziedzinie. Ekspert proponuje udzielać koncesji na zakładanie towarzystw ubezpieczeniowych jedynie w ograniczonej ilości. Również powinien być roztoczony nadzór nad kapitałami zakładowymi towarzystw ubezpieczeniowych. Towarzystwo ubezpieczeniowe ma np. 47% swoich pieniędzy w akcjach zagranicznego towarzystwa, inne towarzystwo ma 87% swoich pieniędzy w terenach. Wiele kapitałów ubezpieczeniowych umieszczonych jest w domach, przy czym ubezpieczenia na życie uzależnione jest od udzielenia kredytu na budowę domu.

Towarzystwa ubezpieczeniowe udzielają również pożyczek na zakup samochodów z terminem dłuższym, aniżeli zdolność użytkowa samochodów. Najczęstszym jest jednak inwestowanie pieniędzy w papierach wartościowych i w hipotekach. Ekspert uznaje uprawnienie towarzystw do starania się, by pieniądze ubezpieczeniowe w Palestynie nie były zamrożone. Lecz z drugiej strony nie wierzy on, by była dostateczna ilość pewnych palestyńskich papierów wartościowych, i przeto byłoby lepiej, gdyby towarzystwa zwróciły uwagę na angielskie papiery wartościowe. Głównym błędem rządu w tej sprawie jest jednak niska kwota żądanego depozytu, przeto ekspert proponuje podniesienie sumy depozytowej z Ł. 1.000 do Ł. 10.000 i wprowadzenie nadzoru nad lokatą pieniędzy towarzystw ubezpieczeniowych.

NOWOZAŁOŻONE PRZEDSIĘBIORSTWA W PALESTYNIE

Spółka akcyjna — a.
Spółka firmowa — f.
Spółdzielnia — s.

Rolnictwo.

(am) Kibuc Haszomer Hacair Erec Israeli „Gimal", Kwucat Poalim Lehitjaszwut Szetufit Ltd. (s) Riszon le Zion — osiedle rolnicze; „El Roi", Moszaw Owdim Lehitjaszwut Szetufit Ltd. (s) El Roi — osiedle rolnicze; Usza, Kwucat Poalim Lehitjaszwut Szetufit Ltd. (s) Usza (koło Hajfy) — osiedle rolnicze.

Ruch budowlany.

Beit Meszutaf Miszkani, Aguda Szetufit Ltd. (s) Tel-Awiw — budowa mieszkań; Bait Meszutaf Eliot Aguda Szetufit Ltd. (s) Tel-Awiw — budowa mieszkań; Batim Meszutafim Tirati, Aguda Hadadit Ltd. (s) Tel-Awiw — budowa mieszkań; Mifal Haszikun Kiriat Amal, Aguda Szetu-

fit Ltd. (s) Hajfa — budowa mieszkań; Bait Meszutaf Meoni Aguda Hadadit, Ltd. (s) Tel-Awiw — budowa mieszkań; „Nawi“ Ltd. (a) — ŁP. 2.000 — zabudowywanie placów; „The Marshal Co. Ltd. (a) ŁP. 900 — budowa domów w Gan Raszal (koło Herzlia); S. Awad & Co. Ltd. (a) ŁP. 16.000 — biuro budowlane; Dawid Agase & Sons Ltd. (a) ŁP. 5.000 — zabudowywanie placów; Anglo-Swiss Plantation Co. Ltd. (a) ŁP. 1.000 — zabudowywanie placów; Magen Abraham Eliezer Ltd. (a) ŁP. 18.000 — budowa domów; Matz Corporation Ltd. (a) ŁP. 1.000 — zabudowywanie placów; Salcman Ltd. (a) ŁP. 1.000 — zabudowywanie placów; Khedevial Mail Steamship and Graving Dock Co. Ltd. (f) — prace portowe.

Przemysł.

Hewrat Tahanat Kaufman (f) Tel-Awiw — młyn; „S‘dan“ Bajt Haroszet li Mekhonot welicika (f) Tel-Awiw — fabryka maszyn i odlewnia; Dfus „Hatechia“ Rabinowicz, Cytryn i Bernstein (f) Tel-Awiw — drukarnia; Talhomi B-cia, Ltd. (a) — ŁP. 30.000 — produkcja filmowa; Standard Primagaz Co. Ltd. (a) ŁP. 5.000 — urządzenia naftowe i gazowe; Hewra Le‘Tanach Wetalmud be Erec Israel Ub‘huc Laarec Ltd. (a) ŁP. 1.000 — drukarnia i wydawnictwo; Cemach Co. Ltd. (a) ŁP. 3.000 — fabryka wyrobów elektrycznych; Masri and Company, Naame Flour Mills Ltd. (a) ŁP. 16.500 — młyny; Bajt Haharoszet le Hacac we-Awnej Melet, Mordechaj B. Gencel & Co .(f) Jerozolima) — fabryka wyrobów cementowych; „Ruhut“ (f) Tel-Awiw — meble.

Handel.

Jazranej Hadar Rehowot, Aguda Szetufit Ltd. (s) Rechowot — produkty rolnicze; Aguda Szetufit Lemimkar Toceret Lul Wegan „Biaf Golan“ Ltd. (s) Tel-Awiw — produkty rolnicze; Jazranej Hadar Bnej Brak Wehaswiwa, Aguda Szetufit Ltd. (s) Bnej Brak — produkty rolne; Hakanaf, Aguda Szetufit Ltd. (s) Tel-Awiw — różne wyroby; I. D. Teplar & Co. (f) Tel-Awiw — naftowe palniki automatyczne; Paul Gundelfinger & Co. (f) Tel-Awiw — wyroby żelazne; Lazar Baum & Dawid Baum (f) Hajfa — artykuły kolonialne; Ezat Farhat el Taha & Bajat Amari (f) Hajfa — artykuły odzieżowe; Richard Gaertner (f) Jerozolima — sprzedaż w automatach; Societe Commerciale pour l‘importation et l‘exportation (f) Tel-Awiw — import i eksport owoców; Rumanian Palestine Trading Corporation Ltd. (f) ŁP. 5.000 — rozwój stosunków handlowych palestyńsko-rumuńskich; Hadera Founders Association Ltd. (a) ŁP. 500 — nieruchomości; Ecbinur Ltd. (a) ŁP. 300 — handel wyrobami z drzewa; Syrian and Lebanon Oil Company Ltd. (f) — eksport i import wszelkiego rodzaju benzyny i nafty, Bejrut (Syfia), przedstawiciel Josef I. Sahoun, Hajfa; Bejt Mischar Lenaalaim „Awiw“ (f) Hajfa — obuwie; B. Slor & Co.

(f) Petach-Tikwa — owoce cytrusowe; Kac & Abramski (f) Tel-Awiw — dom agenturowy;

Rzemiosło.

Hamanil Taasijat Naalaim, Aguda Szetufit Ltd. (s) Tel-Awiw — zakład szewski; Maafija Haszmalit szel Hakibuc Hamenhad, Aguda Szetufit Ltd. (s) Kfar Saba — piekarnia; Szutafut Matechet (f) Tel-Awiw — warsztat mechaniczny; Maafija Lahmi, Aguda Szetufit Jeruszolaim Ltd. (s) Jerozolima — piekarnia; The Davag Press Ltd. (a) ŁP. 1.000 — drukarnia i litografia; „Haor“, Kwucat Owdim le-Awodot Haszmal (f) Jerozolima — instalacje elektryczne.

Banki, Towarzystwa Ubezpieczeniowe i Powiernicze.

Kupa Szetufit Letagmulim szel Pkidej Bank Aszrai Tel-Awiw Ltd. (s) Tel-Awiw — kasa oszczędnościowo-pożyczkowa; Jamijat Bir Zeit At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir (s) Bir Zeit (Ramalla) — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Bejt Natif At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir (s) Bejt Natif (Hebron) — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Bidyja At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir Bidyja (Nablus) — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Rantis At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir Rantis (Ramle) — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Deir Hanna At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir (s) Deir Hanna (Akre) — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Kabul At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir (s) Kabul (Akre) — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Arabat Al Buttof At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir (s) Akre — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Zeita At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir (s) Saffarin (Tulkarem) — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Ajja At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir (s) Ajja (Jenin) — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Deir Szaraf At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir (s) Deir Szaraf (Nablus) — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Juseir At Taawunija Lit Taslif Wat Tafir (s) Juseir — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Rotszyld & Co. (f) Hajfa — transakcje finansowe; Kupa lepituach Hadadi szel Mataim, Aguda Szetufit Ltd. (s) Tel-Awiw — transakcje ubezpieczeniowe; Kupat Pkidej Bank Anglo-Palestina al szem Z. D. Lewontin, Aguda Hadadit Ltd. (s) — kasa pożyczkowo-oszczędnościowa; „Paladrica“, Ltd. (a) ŁP. 1.000 — towarzystwo powiernicze.

Biura podróży i transportowe.

Szerut Emek Hefer, Aguda Szetufit Lehowala Ltd. (s), Tel-Awiw — biuro transportowe; Tarszyha Cars Company Ltd. (a) ŁP. 960 — biuro podróży; The Tarszyha Acre Bus Co. Ltd. (a) ŁP. 1.000 — komunikacja autobusowa Acre—Tarszyha; Jewish Navigation Co. Ltd. (a) ŁP. 1.000 — biuro okrętowe; Ala Littonia Ltd. (f) — komunikacja lotnicza, przedstawiciel Wenturini Erasmo, Hajfa.

Nursing Home „Molada“, Hajfa (f) — szpital; Ben Jehuda College, Ltd. (a) ŁP. 1.000 — zakłady naukowe; Palestine Illustrated News Ltd. (a) ŁP. 2.000 — wydawnictwa prasowe; Theatre Buildings, Ltd. (a) ŁP. 1.000 — zakładanie teatrów.

Sprawy celne i transportowe

ZWROT CŁA, PRZYZNANY PRZEZ RZĄD PALESTYŃSKI EKSPORTEROM OWOCÓW CYTRUSOWYCH ZA IMPORTOWANE KOMPLETY SKRZYNKOWE.

Przewozowa stawka celna w Palestynie na komplety skrzynkowe do pakowania owoców cytrusowych wynosi 250 milsów za 1 m^3, czyli około 3,5 milsa od skrzynki. Przy rocznym zapotrzebowaniu Palestyny na 11 milionów skrzynek, suma cła, pobieranego przez rząd palestyński dochodzi za import tego artykułu do sumy ŁP. 40.000.

Na interwencję Związku Palestyńskich Plantatorów (Jaffa Citrus Exchange) rząd palestyński przyznał eksporterom owoców cytrusowych z dniem 1 października na okres 12 miesięcy zwrot cła w wysokości 2½ milsa od każdej eksportowanej przez nich skrzynki owoców cytrusowych. (Palestine Gazette 724 z dn. 1.X.1937).

ZMIANY W TARYFIE CELNEJ POLSKO-PALESTYŃSKIEJ

Poz. tar. celn. 625 A Biały olej — zwolniony z opłat celnych używany dla przeciwdziałania chorobom roślin, pod warunkiem, iż będzie on zmieszany z odpowiednimi denaturatami chemicznymi wskazanymi przez władze palestyńskie.

Poz. tar. celn. 770 A filmy naukowe — zwolnione z opłat celnych:

a) filmy propagandowe w zakresie prac dokonanych pod egidą Ligi Narodów oraz innych organizacyj międzynarodowych;

b) wszelkie filmy naukowe;

c) filmy propagandowe w dziedzinie postępu zawodowego, rozumiejąc w tym filmy techniczne w dziedzinie przemysłowej oraz urządzeń naukowych;

d) filmy dotyczące badań naukowych oraz technicznych oraz mające na celu rozwój wiedzy naukowej;

e) filmy związane z zagadnieniami higieny, rozwojem fizycznym, postępem społecznym oraz dobroczynnością;

f) filmy mające na celu rozwój w granicach Imperium Brytyjskiego wiedzy o innych krajach i narodowościach.

KOMUNIKATY
Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej

PLENARNE POSIEDZENIE RADY I ZARZĄDU IZBY HANDLOWEJ POLSKO-PALESTYŃSKIEJ.

Ostatnie plenarne posiedzenie Rady i Zarządu Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej poświęcone było rozważaniu podstawowych problemów obecnej fazy stosunków gospodarczych między Polską a Palestyną.

Posiedzenie zagaił prezes Zarządu, p. L. Lewite, który poświęcił słowa wspomnienia zmarłemu długoletniemu członkowi Rady Izby, bł. p. prez. Oskarowi Robinsonowi oraz ofiarom tragicznego lotu na trasie polsko-palestyńskiej.

Z kolei złożył gratulacje członkom Rady w osobach pp.: wiceprezesa Rady dyr. E. Modryckiego oraz pp. dyr. inż. D. Goldberga, dyr. M. Kotta, prez. Sachsa i dra W. Sachsa, którzy otrzymali wysokie odznaczenia państwowe.

Następnie prez. Lewite wygłosił dłuższe przemówienie, obrazujące obecną sytuację polityczną i gospodarczą Palestyny, aktualny stan rozwoju stosunków gospodarczych polsko-palestyńskich oraz rolę i działalność Izby w ostatnim okresie. Sprawozdanie omawia poszczególne fazy wypadków na terenie Palestyny, której losy rozstrzygają się obecnie na forum międzynarodowym. Stosunki gospodarcze w Palestynie znamionuje pewna stabilizacja, czego dowodem są cyfry importu i eksportu, które wzrosły w roku bieżącym w stosunku do roku ubiegłego. Handel polsko-palestyński w ostatnim okresie cechuje również poważne ożywienie w porównaniu z r. 1936. Całokształt płatności obustronnych polsko-palestyńskich regulowany jest umową rozrachunkową, którą mówca omówił szczegółowo, opierając się na dotychczasowych doświadczeniach i praktyce zarówno, jeśli chodzi o jej cele, jak i rezultaty. Prace Izby w okresie sprawozdawczym wzrosły wydatnie, obejmując cały szereg nowych dziedzin. Izba ma do zanotowania poważny krok naprzód w uznaniu jej prac przez otrzymanie ze strony Polskiego Instytutu Rozrachunkowego prawa wizowania faktur w związku z obrotem clearingowym. Mówca przytacza szczegółowe cyfry, ilustrujące rozwój emigracji żydowskiej do Palestyny ze szczególnym uwzględnieniem emigracji z Polski, na którą wpłynęły zarówno stosunki obecne w Palestynie, jak i zarządzenia finansowo-gospodarcze w Polsce.

Szczegółowy referat sprawozdawczy wygłosił dyrektor Izby, inż. J. Thon, ilustrując kolejno prace poszczególnych wydziałów Izby, tj. pre-

zydialnego, handlowego, targów i wystaw, przesiedleńczego, turystycznego, wydawnictw i prasy oraz administracyjnego. Z referatu wynika, że działalność Izby w kierunku zwiększenia nomenklatury, zarówno po stronie importu, jak i eksportu, została uwieńczona poważnymi rezultatami. Dziś Palestyna kupuje w Polsce żyto, mąkę żytnią, masło, bydło rogate, drób, przędzę wełnianą, tkaniny bawełniane, drzewo budowlane, skrzynki do opakowania pomarańczy, dykty, papier, żelazo, tal, drut, rury, samoloty — by tylko wyliczyć najważniejsze artykuły eksportu. Polska zaś kupuje w Palestynie pomarańcze, grejpfruty, cytryny, oliwę, wino, koniak, sezam, soki i ekstrakty owocowe, rodzynki, jelita, skóry surowe, zęby sztuczne, wyroby ze srebra, olejki eteryczne, produkty chemiczne. Widoki wzajemnej wymiany towarów i jej zwiększenia w r. 1938 są bardzo dobre. Referent omawia szczegółowe wyniki eksploatacyjne linii okrętowej oraz lotniczej polsko-palestyńskiej, wskazując na ważność utrzymywania stałej komunikacji bez względu na porę roku. Wreszcie przedkłada szereg wniosków, odnoszących się do rozbudowy prac Izby.

Nad obu sprawozdaniami rozwinęła się kilkugodzinna dyskusja, która stała na wysokim poziomie i stwierdziła ponownie, jak żywym oddźwiękiem i zainteresowaniem cieszą się prace Izby wśród miarodajnych sfer organizacyj i osobistości gospodarczych, zarówno w Polsce jak i w Palestynie. Dyskusję zagaił dłuższym przemówieniem wiceprezes Zarządu, p. sędzia M. Friede, po czym zabierali głos w dyskusji pp.: wiceprezes Rady, naczelny dyrektor Banku P. K. O. Modrycki, dyr. Zw. Fabrykantów Dykt i Fornierów, inż. D. Goldberg, prez. dr J. Landau, naczelny dyrektor Linii Gdynia—Ameryka, A. Leszczyński, prez. M. Mayzel, prezes sen. R. Szereszowski, dyr. A. Strancman, dyr. H. Taubenfeld. W dyskusji poruszono problemy handlu polsko-palestyńskiego, emigracji, Banku Polsko-Palestyńskiego, po czym sprawozdanie prezydium i dyrektora przyjęto do zatwierdzającej wiadomości.

POMARAŃCZE PALESTYŃSKIE DLA UBOGICH DZIECI I CHORYCH.

Z inicjatywy i na skutek starań Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej złożyła, wzorem lat ubiegłych, spółdzielnia plantatorów owoców cytrusowych „Pardes“ w Palestynie, dar 100 skrzyń pomarańcz palestyńskich do dyspozycji Pani Prezydentowej Marii Mościckiej dla ubogiej dziatwy szkolnej oraz ubogich chorych.

PO KATASTROFIE SAMOLOTU NA LINII POLSKO-PALESTYŃSKIEJ.

W związku z katastrofą polskiego samolotu w górach Pirymu Zarząd Izby naszej wystosował do Naczelnej Dyrekcji Polskich Linii Lotniczych „LOT“ list następującej treści:

„Zarząd Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej przesyła WPanom wyrazy najszczerszego współczucia z powodu bolesnego ciosu, jaki spotkał P. L. L. „LOT“ przez katastrofę samolotu komunikacyjnego, kursującego na trasie Polska—Palestyna.

Tylko splot nadzwyczajnych warunków atmosferycznych mógł powodować tę katastrofę, która dziś spowiła kirem żałoby okryte sławą lotnictwo Rzeczypospolitej Polskiej.

Zarząd Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej wyraża najgłębsze przekonanie, że lotnictwo komunikacyjne R. P. w dalszym ciągu rozwijać się będzie potężnie, w oparciu o świetne kierownictwo naczelne i pierwszorzędne walory całego personelu technicznego oraz zupełne zaufanie całego społeczeństwa.

Temu swemu przekonaniu Izba dawała wyraz w ciężkich dniach bezpośrednio po katastrofie, przeciwdziałając drogą wywiadu i informowania prasy i licznie zgłaszającej się do niej publiczności szerzącym się nastrojom.

Izba ze swej strony i w przyszłości z całą gotowością pomagać będzie w dalszej rozbudowie cywilnej linii lotniczej z Polski do Palestyny w najszerzej pojętym interesie rozbudowy stosunków gospodarczych między obu krajami.“

Listy kondolencyjne wystosował Zarząd Izby również do rodzin ofiar. W pogrzebie ofiar katastrofy wzięła udział delegacja Izby z dyr. inż. Thonem na czele. Dyr. Thon wygłosił przemówienie nad trumną ofiar.

MIĘDZYNARODOWY KONGRES DLA WYMIANY KOMPENSACYJNEJ W PARYŻU.

W Międzynarodowym Kongresie Wymiany Kompensacyjnej zorganizowanym przez Związek Izb Bilateralnych i Zagranicznych, który odbył się w dn. 16—20 listopada w Paryżu, wziął udział jako delegat Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej wicedyrektor A. Anker.

WIZYTY W IZBIE.

Ostatnio odwiedzili Izbę m. inn. następujący goście: Konsul inż. S. Tolkowsky, Prezes Rządowej Komisji dla Spraw Ogrodnictwa i Sadownictwa, naczelny dyrektor „Jaffa Citrus Exchange“, S. Rusinoff, dyrektor Spółdzielni „Hachaklai“ w Petach Tikwa, Dr Kurt Nawratzki, przedstawiciel Kolei i Portów Polskich w Hajfie.

OBROTY HANDLOWE MIĘDZY POLSKĄ A PALESTYNĄ.

Wywóz z Polski do Palestyny w październiku r. b. wynosił 639 tys.

zł. (w październiku 1936 — 699 tys. zł.), przywóz zaś z Palestyny do Polski — 87 tys. zł. (w październiku 1936 r. — 71 tys. zł.).

W okresie styczeń—październik 1937 r. wywóz z Polski do Palestyny wyniósł 7.679 tys. zł. (w tym okresie 1936 — 5.196 tys. zł.), przywóz zaś z Palestyny do Polski — 5.483 tys. zł. (w tym okresie 1936 r. — 5.659 tys. zł.).

Należy podkreślić, iż saldo na korzyść Polski w obrotach handlowych polsko-palestyńskich osiągnęło w pierwszych 10 miesiącach 1937 r. + 2.196 tys. zł. (w tym okresie r. 1936 saldo wynosiło — 463 tys. zł.).

KONTYNGENTY NA PRZYWÓZ OWOCÓW CYTRUSOWYCH DO POLSKI.

Ostatnio Ministerstwo Przemysłu i Handlu zawiadomiło Izbę Handlową Polsko-Palestyńską, iż dla Palestyny zostały przyznane następujące kontyngenty na przywóz owoców cytrusowych:

Pomarańcze w wysokości 8.000 ton na grudzień 1937 — styczeń 1938.

Grejpfruty w wysokości 800 ton na listopad i grudzień 1937 oraz dodatkowy kontyngent na 300 ton.

MOŻLIWOŚCI NAWIĄZANIA STOSUNKÓW HANDLOWYCH Z PALESTYNĄ.

Ostatnio wpłynęły następujące zapytania z Palestyny:

29/IP/37. Firma palestyńska eksportująca nasiona sezamowe pragnie nawiązać kontakt z firmą polską.

30/IP/37. Firma palestyńska interesuje się eksportem do Polski skórek z pomarańczy i grejpfrutów w stanie półsuchym, pakowane w skrzyniach.

31/IP/37. Palestyńska fabryka preparatów farmaceutycznych poszukuje przedstawiciela na Polskę.

32/IP/37. Firma palestyńska prosi o nadesłanie oferty na butelki i flaszki.

33/IP/37. Dom agenturowy w Hajfie interesuje się objęciem przedstawicielstw polskich fabryk wędlin, konserw rybnych, mięsnych, jarzynowych i owocowych oraz firm eksportujących kaszę i groch.

34/IP/37. Fabryka palestyńska naczyń aluminiowych interesuje się importem papieru szmerglowego do czyszczenia naczyń aluminiowych.

35/IP/37. Dom agenturowy w Tel-Awiwie interesuje się nawiązaniem stosunków handlowych z polskimi eksporterami zboża, roślin strącz-

kowych, płatków owsianych, mączki ziemniaczanej oraz innych artykułów spożywczych.

36/IP/37. Importer tel-awiwski ma zainteresowanie dla importu z Polski kiełbas, konserw drobiowych i szynki, grzybów suszonych i konserwowanych.

37/IP/37. Towarzystwo okrętowe w Tel-Awiwie interesuje się dostawą jednego elektrycznego dźwigu o sile 3 ton.

38/IP/37. Dom agenturowy w Tel-Awiwie interesuje się objęciem przedstawicielstw firm polskich interesujących się eksportem następujących artykułów: wyrobów włókienniczych, szkła i wyrobów szklanych, fasoli, mączki ziemniaczanej, konserw mięsnych, rybnych i owocowych, drzewa i dykty.

39/IP/37. Firma tel-awiwska prosi o ofertę cif Hajfa i Bejrut na dostawę mrożonego mięsa wołowego, baraniego i z drobiu.

Bliższych informacyj udziela Wydział Handlowy Izby. Do pisemnych zapytań należy załączyć znaczek.

S T A T Y S T Y K A

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu

(wg danych Głównego Urzędu Statystycznego).

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu we wrześniu 1937 r. w porównaniu z wrześniem 1936 r.

Kraje	Wrzesień 1936			Wrzesień 1937		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	44	527	+ 483	168	811	+ 643
Egipt	1,507	663	— 844	859	1.632	+ 773
Syria	162	244	+ 82	—	171	+ 171
Iran	122	140	+ 18	50	—	— 50
Turcja	229	177	— 52	1,104	217	— 887
Cypr	18	22	+ 4	—	15	+ 15
Irak	20	56	+ 36	—	43	+ 43

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w okresie styczeń—wrzesień 1937 r. w porównaniu z tymże okresem 1936 r.

Kraje	Styczeń-Wrzesień 1936 r.			Styczeń-Wrzesień 1937 r.		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	5.588	4,496	— 1,092	5,394	7,039	+ 1 645
Egipt	12,838	4,423	— 8,415	13,569	7,247	— 6,322
Syria	1,728	1,356	— 372	1	1,540	+ 1,539
Iran	647	1,810	+ 1,163	515	5.271	+ 4,756
Turcja	1,749	1,811	+ 62	6,273	986	— 5,287
Cypr	99	128	+ 29	73	88	+ 15
Irak	20	508	+ 488	47	928	+ 881

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w pierwszych trzech kwartałach 1937 roku.
(wg. artykułów)

Artykuły	przywóz		wywóz	
	kwint.	tys. zł.	kwint.	tys. zł.
PALESTYNA				
Ogółem	115,358	5,394	248,295	7,039
sztuk			21,439	
Żyto	—	—	12,970	236
Groch	—	—	232	7
Fasola	—	—	308	13
Nasiona sezamowe	296	18	—	—
Mąka żytnia	—	—	12,056	325
Kasza jęczmienna	—	—	47	2
Kasza gryczana	104	5	781	29
Groch obłuszczony, pol.	—	—	36	2
Słód	—	—	150	6
Chrzan świeży	—	—	13	1
Chmiel	—	—	10	4
Grzyby suszone	—	—	9	5
Owoce i jagody susz.	—	—	20	2
Pomarańcze	82,410	4,330	—	—
Grejpfruty	6.781	307	—	—
Cytryny	24	2	—	—
Owoce i jagody południ.	8	8	-	—
Liście dla celów rytual.	16	4	—	—
Rośliny lecznicze	3	1	8	1
Wiklina	—	—	891	15
Bydło rogate sztuk	—	—	250	72
Kury sztuk	—	—	21,189	48
Mięso ciel. świeże, sol.	—	—	18	2
Drób bity	—	—	6	1
Smalec topiony	—	—	4	1
Masło	—	—	3,048	613
Sery	—	—	191	19
Miód pszczeli	17	5	—	—
Pierze	—	—	1	1
Włosie zwierzęce	—	—	3	2
Węgiel drzewny	—	—	700	11
Oliwa	101	23	—	—
Ogórki solone, kiszone	—	—	141	3
Grzyby solone, maryn.	—	—	17	2
Przetwory owocowe	—	—	32	3

Artykuły	przywóz		wywóz	
	kwint.	tys. zl	kwint.	tys. zł
Szynki	—	—	69	19
Konserwy mięsne	—	—	139	20
Śledzie, szproty, sard.	—	—	78	11
Wino	331	53	—	—
Drożdże prasowane	—	—	201	19
Brom	14	4	—	—
Węglany amonu	—	—	20	2
Karbid	—	—	2,214	51
Przetwory farmaceut.	—	—	19	30
Biel cynkowa	—	—	55	5
Gliny, farby	—	—	23	2
Lakiery olejne	—	—	39	7
Artykuły kosmetyczne	—	—	4	3
Celuloid	—	—	1	1
Skóry bydlęce surowe	279	69	—	—
Skóry twarde wypraw.	—	—	2	1
Skóry futrzane	—	6	—	—
Wyroby skórzane	—	—	1	1
Tkaniny z jedw. szt.	—	—	2	5
„ półjedwabne	—	—	1	2
Przędza wełniana	—	—	3	3
Tkaniny wełniane	—	—	202	188
Aksamity, plusze wełn.	—	—	1	1
Przędza bawełn.	—	—	2	1
Tkaniny bawełniane	—	—	454	224
Welwety, aksam. baw.	—	—	2	2
Przędza jutowa i lniana	—	—	137	14
„ lniana	—	—	37	12
„ konopna	—	—	4	1
Tkaniny jutowe	—	—	137	10
„ lniane	—	—	3	2
„ konopne	—	—	1	1
Koronki i hafty	—	—	2	3
Liny, powrozy, sznury	—	—	45	7
Cerata, tkaniny olej.	—	—	21	7
Tkaniny impregnowane	—	—	12	3
Worki jutowe	—	—	30	3
Wyr. dziane baw. i wełn.	—	—	6	7
Wyroby szmuklerskie	—	—	2	2

Artykuły	przy 6z		wywóz	
	kwint.	ys. zł.	kwint.	tys. zł.
Bielizna	—	—	1	5
Pościel	—	—	5	3
Płaszcze, palta, peler.	—	—	1	2
Bielizna pościel. stoł.	—	—	16	11
Szmaty	49	8	—	—
Wyroby gumowe	—	—	49	19
Zerdzie, drągi, tyki	—	—	4,145	21
Belki, bale sosnowe	—	—	16,506	252
Deski i łaty sosn. świerk. niehebl.	—	—	18,545	236
Deski i łaty dębowe, bukowe	—	—	587	6
Deszczułki do opakowań	97	2	89,217	1.960
Deski i łaty jodł., świerk. hebl.	—	—	785	14
Podkłady kolejowe	—	—	3.429	30
Trzony, oprawki do narzędzi, kopyta, prawidła	—	—	1	2
Forniery	—	—	52	6
Dykty	—	—	19,087	829
Meble gięte i ich części	—	—	353	45
Meble inne forn. wyplat.	—	—	13	4
Wyroby drewniane	—	—	6	1
Korki i ściółki do obuw.	—	—	3	1
Wyroby koszykarskie	—	—	58	8
Tektura	—	—	122	4
Papier pakowy	—	—	5,900	82
Książki	29	32	128	29
Obrazy, rys. litografie	—	—	8	9
Pocztówki, druki handl.	—	—	12	4
Mater. do szlifow.	—	—	149	19
Wyroby kamionkowe	—	—	36	1
Przybory sanitarne	—	—	217	14
Wyroby szklane	—	—	464	35
Żelastwo	24,763	384	—	—
Żelazo, stal, walcowane	—	—	38,472	686
Blacha żelazna, stalowa	—	—	593	15
Rury i kształtki żeliwne	—	—	211	7
Wanny i inne wyr. żel.	—	—	369	22
Drut żelazny, stalowy	—	—	1,090	132
Rury żelazne, stalowe	—	—	3,997	104
Naczynia blasz., emal.	—	—	117	19

Artykuły	przywóz		wywóz	
	kwint.	tys. zł.	kwint	tys. zł.
Wyroby z blachy żel.	—	—	5	2
Wyr. z blachy cynk., cyny, ołowiu	—	—	54	9
Wyroby z nieszl. metali	—	—	20	9
Narzędzia rzemieśl.	—	—	18	5
Czcionki	—	—	9	6
Okucia do drzwi, okien,	—	—	23	3
Wyroby nożownicze	—	—	22	18
Armatura	—	—	7	2
Kotły parowe	—	—	40	2
Masz. do napędu mech.	—	—	10	4
Obrabiarki do metali	—	—	173	24
Maszyny przedzalnicze	4	3	19	4
Walce szosowe	—	—	354	36
Maszyny rotac. ofset.	—	—	29	5
Masz. in. i części maszyn	—	—	37	8
Żarówki elektryczne	—	—	14	11
Aparaty elektromed.	—	—	3	1,5
Wózki dziecięce	—	—	5	1
Samoloty	—	—	29	105
Narzędzia i przyrządy lek. dentyst.	—	—	1	2
Zęby sztuczne	—	125	—	—
Płyty gramofonowe	—	—	15	10
Kapelusze z filcu wełn.	—	—	—	1
Guziki	—	—	3	4
Zabawki, gry i zab. tow.	—	—	6	2
Towar zbiorowy	—	—	1	1
EGIPT				
Ogółem	137,864	13,569	920,435	7,247
Nasiona sezamu	150	10	—	—
Gumy wszelkie	3	1	—	—
Rudy manganowe	60,489	250	—	—
Węgiel kamienny	—	—	8,237	1,250
Koks	—	—	9,000	32
Dziegieć, smoły	—	—	311	6
Naftalin oczyszcz.	—	—	40	2
Szynki	—	—	200	49
Konserwy mięsne	—	—	4	1

Artykuły	przywóz		wywóz	
	kwint,	tys. zł	kwint.	tys. zł
Chlorek amonu	—	—	30	1
Węglany amonu	—	—	50	2
Klej kostny	—	—	70	7
Skóry koźle	8	2	—	—
Rękawiczki	—	—	1	3
Tkaniny z jedw. szt.	—	—	3	9
Wełna, sierść, włosie	47	2	—	—
Przędza wełn. czes.	—	—	118	91
Tkaniny wełniane	—	—	360	325
Tkaniny półwełniane	—	—	9	3
Tkaniny bawełniane	—	—	634	2,960
Bawełna surowa	53,983	12,885	—	—
Odpadki i wyczeski baw.	466	64	—	—
Welwety, aksamity, baw.	—	—	3	2
Tkaniny lniane	—	—	128	53
Materie firankowe	—	—	137	58
Liny, linki, powrozy	—	—	14	3
Cerata, tkaniny olejone	—	—	34	8
Tkaniny impregn. lnian.	—	—	4	1
Szmaty	105	12	—	—
Słupy teletechn., maszty	—	—	2,176	14
Belki, bale dębowe	—	—	140	3
Fryzy dębowe	—	—	364	5
Deszczułki posadzkowe	—	—	1,179	37
Dykty	—	—	17,252	648
Meble gięte i części	—	—	1,649	240
Wyroby koszykarskie	—	—	46	7
Tektura	—	—	485	11
Papier pakowy i inny	—	—	3,228	67
Wyroby z azbestu	—	—	59	7
Przybory sanitarne	—	—	149	10
Żelastwo	22.611	342	—	—
Żelazo, stal walcow.	—	—	39,751	738
Blacha żel. stalowa	—	—	791	20
Wanny żeliwne	—	—	50	2
Drut żelazny, stalowy	—	—	2,096	46
Gwoździe druciane	—	—	7,881	231
Rury żel. stalowe	—	—	469	13
Kołnierze, kształtki, łączniki	—	—	52	4

Artykuły	przywóz		wywóz	
	kwint.	tys. zł.	kwint.	tys. zł.
Naczynia blasz., emal.	—	—	1,032	180
Cynk w blachach	—	—	411	27
Mosiądz, tombak, śpiż	—	—	21	5
Sprężyny meblowe	—	—	494	24
Maszyny drukarskie	—	—	27	6
Części maszyn	—	—	19	11
Stożki wojłokowe	—	—	2	3
Berety	—	—	3	6
Wyroby z kości słon.	—	—	1	8
SYRIA				
Ogółem	16	1	70,639	1,540
Słód	—	—	798	31
Cytryny	15	1	—	—
Wiklina okorowana	—	—	20	1
Węgiel kamienny	—	—	480	73
Szynki	—	—	10	3
Drożdże prasowane	—	—	45	4
Chlorek amonu	—	—	7	1
Węglany amonu	—	—	10	1
Biel cynkowa	—	—	10	1
Przędza z jedw. sztuczn.	—	—	31	16
Tkaniny z jedw. szt.	—	—	4	11
Aksamity plusze z jedw. sztuczn.	—	—	1	1
Przędza wełniana czes.	—	—	321	234
Tkaniny wełniane	—	—	487	397
Tkaniny półwełn.	—	—	19	7
Aksamity, plusze wełn.	—	—	5	6
„ „ bawełn.	—	—	1	1
Tkaniny lniane	—	—	59	21
Liny, linki, powrozy	—	—	10	2
Cerata, tkaniny olejone	—	—	7	2
Klepki bukowe	—	—	162	7
Dykty	—	—	9,603	406
Listwy, gzymsy	—	—	12	1
Meble gięte i ich części	—	—	125	19
Tektura	—	—	550	12
Papier niebarwiony	—	—	66	3

Artykuły	przywóz		wywóz	
	kwint.	tys. zł.	kwint	tys. zł.
Przybory sanitarne	—	—	118	7
Naczynia fajansowe	—	—	74	4
Wyroby szklane	—	—	209	10
Żelazo, stal, walcowane	—	—	7,293	244
Wanny żeliwne	—	—	102	5
Drut żelazny, stalowy	—	—	30	1
Gwoździe druciane	—	—	600	20
Rury żelazne, stalowe i łączniki	—	—	1,662	45
Naczynia blasz., emal.	—	—	177	126
Żarówki elektryczne	—	—	2	1
Berety	—	—	7	1
Guziki	—	—	2	5
IRAN				
Ogółem	1,844	515	186,054	5,271
Nasiona buraków cukr.	—	—	244	27
Brzoskwinie i mor. susz.	346	42	—	—
Rodzynki	150	8	—	—
Migdały bez łupin	287	67	—	—
Jądra pestek, śliwek, moreli, brzoskwiń	586	92	—	—
Rośliny lecznicze	4	1	—	—
Agar-agar	10	4	—	—
Szellak, kopale i in. żywice naturalne	149	87	—	—
Gumy wszelkie	292	152	—	—
Asafetyda, oliban	4	1	—	—
Chlorek amonu	—	—	58	3
Karbid	—	—	370	9
Przetwory farmac.	—	—	1	5
Karakuły, półkar. sur.	1	11	—	—
Skóry futrzane jagnięce	5	25	—	—
Skóry futrzane baranie	7	16	—	—
Tkaniny wełniane	—	—	152	92
Tkaniny bawełniane	—	—	379	228
Papier	—	—	694	168
Dywany, chodniki	2	9	—	—
Żelazo, stal, walcowane	—	—	3,880	49
Szyny kolejowe	—	—	149,091	3,643

Artykuły	przywóz		wywóz	
	kwint.	tys. zł.	kwint.	tys. zł.
Podkłady kolejowe	—	—	31,171	1,038
Krosna tkackie mech.	—	—	15	8
Części maszyn i aparat.	—	—	1	2
TURCJA				
Ogółem	29,156	6,273	16,646	986
sztuk			12	
Nasiona sezamowe	1,372	117	—	—
Rodzynki	3,793	378	—	—
Figi suszone	309	22	—	—
Orzechy włoskie	52	13	—	—
Orzechy laskowe	611	162	—	—
Kawa surowa	6	1	—	—
Garbarskie: drewno, kora	4,217	121	—	—
Konie zarodowe sztuk	—	—	12	36
Materiały poler. i szlif. w kawałkach	300	4	—	—
Nafta	—	—	100	22
Chlorek amonu	—	—	495	21
Węglany amonu	—	—	55	3
Liście tytoniowe	3,949	2,421	—	—
Biel cynkowa	—	—	304	22
Ekstrakty garbn. suche	2,732	191	—	—
Kleje płynne	—	—	25	2
Azotan potasowy	—	—	10	1
Bawełna surowa	11,644	2,758	—	—
Odpadki i wyczeski bawełniane	26	7	—	—
Forniery nieklejone	141	71	37	6
Dykty	—	—	1,026	59
Meble stolarskie	—	—	11	2
Tektura	—	—	180	4
Papier niebarwiony	—	—	66	17
Kamionkowe wyroby	—	—	121	11
Przybory sanitarne	—	—	386	21
Naczynia fajansowe	—	—	292	23
Żelazo, stal, walcowane	—	—	7,687	160
Kształtki, łączniki żel.	—	—	1,125	109
Cynk w płytach, prętach, gąskach	—	—	4,670	373
Armatura aluminiowa	—	—	1	3

Artykuły	przywóz		wywóz	
	kwint.	tys. zł.	kwint.	tys. zł.
Narzędzia pneumat.	—	—	—	6
Żarówki elektryczne	—	—	46	200
Części samoch. metal.	—	—	—	3
Bębny, kotły	2	6	—	—
Stożki wojł. filc.	1	1	—	—
Wyroby ze srebra	—	—	27	1
CYPR				
Ogółem	1,281	73	2,252	88
Pomarańcze i mandar.	745	39	—	—
Cytryny	141	11	—	—
Rodzynki	351	18	—	—
Garbarskie: drewno, kora	19	1	—	—
Naftalin oczyszcz.	10	1	—	—
Liście tytoniowe	25	4	—	—
Węglik wapnia	—	—	26	1
Biel cynkowa	—	—	10	1
Klej kostny	—	—	20	2
Tkaniny bawełniane	—	—	32	16
Liny, linki, powrozy	—	—	4	1
Dykty	—	—	931	43
Tektura	—	—	287	7
Papier pakowy	—	—	920	13
Naczynia blasz., emal.	—	—	8	1
IRAK				
Ogółem	242	47	11,670	928
Daktyle	—	—	239	19
Szynki	5	1	—	—
Chlorek amonu	70	5	—	—
Węglik wapnia	200	4	—	—
Tkaniny z jedw. sztu.	1	2	—	—
Przędza wełn. czes.	104	103	—	—
Tkaniny wełniane	117	313	—	—
Tkaniny półwełniane	12	6	—	—
Tkaniny bawełniane	19	9	—	—
Cerata, tkaniny olejone	10	2	—	—
Podeszwy i obcasy gum.	22	2	—	—
Dykty	9,161	343	—	—

Artykuły	przywóz		wywóz	
	kwint.	tys. zł	kwint.	tys. zł
Meble gięte i ich części	755	109	—	—
Meble inne	49	3	—	—
Skóry futrzane	—	8	3	28
Tektura	235	5	—	—
Blacha żelazna	300	—	—	—
Naczynia blasz., emal.	18	3	—	—
Galanteria szkl. stoł.	4	3	—	—
Guziki z rogu, bakelitu, celluloidu	1	2	—	—

Handel zagraniczny Palestyny

Handel zagraniczny Palestyny w lipcu i w okresie styczeń—lipiec 1937 r.

	Lipiec 1937	Styczeń-Lipiec 1937
	w funtach palestyńskich	
Przywóz ogółem	1,276,717	9,715,650
w tym towarów	1,254.473	9,393,476
Wywóz ogółem	191,253	4,204,226
w tym towarów	154,811	3.909.670
Reeksport	49,733	456,010
Tranzyt	74.823	471.215

Przywóz do Palestyny głównych artykułów w lipcu i w okresie styczeń—lipiec 1937 r.

	Lipiec 1937		Styczeń-Lipiec 1937	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Ryż	12,373	11,611	75,638	65,867
Pszenica	182	241	313,147	310,608
Żyto	1,191	962	35,488	27,017
Mąka pszenna	21,044	32,332	187,103	280,205
Mąka żytnia	100	200	14,071	17,711
Bydło (sztuk)	2,163	33,090	15,502	191,723
Drób (sztuk)	56,896	4,595	816,[illegible]17	63.364
Cukier	17,985	15,948	132,763	102.514
Kartofle	10,962	4,037	72,497	43,666
Rury żelazne, żeliwne	14,492	26,321	134,033	206,909
żelazo w sztabach i prętach	34,907	34.822	235,463	207,080
Drzewo budulcowe m^3	16,299	50,810	83,160	218,288
Drzewo na skrz. pom. m^3	5,572	25,377	48,836	202,573
Dykty	3,154	6,645	22,823	44.080
Tkaniny bawełniane				
szare	590	5,422	3,361	28,868
bielone	475	6,675	3,215	47,563
farb. i druk.	1,077	18,825	9,241	164,613
Tkaniny wełniane	205	12,675	1,595	103.623
„ z czyst. jedw.	9	602	122	8.581
„ z sztuczn. jedw.	276	8,362	2,338	75,179
Nafta (litrów)	4,574,200	13,986	36,055,096	103,738
Benzyna (litrów)	4,577,612	18,568	32,801,892	126,996
Automobile (sztuk)	96	20,218	686	121,295

Wywóz z Palestyny głównych artykułów w lipcu i w okresie styczeń—lipiec 1937 r.

	Lipiec 1937		Styczeń-Lipiec 1937	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Pomarańcze (skrzynek)	—	—	7,318,251	2,632.089
Grejpfruty (skrzynek)	586	300	1,117,058	341,589
Cytryny (skrzynek)	—	—	30,514	12,202
Skóry surowe i suszone	2.194	12,449	16,774	102,614
Jelita	105	1,827	889	13.087
Wino (litrów)	76,820	2,708	369,663	10,401
Oliwa jadalna	741	6,084	6.950	55,954
Sezam	29	824	42	1,106
Migdały	2	18	40	469
Cement	—	—	3,950	518
Pończochy i skarpetki (tuz.)	3,550	513	217,115	7,372
Mydło do prania	2,041	6,745	15,623	51,815
Zęby sztuczne	—	3,154	—	22,506

Handel zagraniczny Palestyny według krajów w lipcu i w okresie styczeń—lipiec 1937 r.

	Lipiec 1937				Styczeń-Lipiec 1937			
	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt
	w funtach palestyńskich							
W. Brytania	250,111	42,666	4.564	26,878	1,472,545	2,246,221	85,401	82,619
Niemcy	225,645	424	2.142	3,578	1,533,510	98,659	9,731	18.765
Francja	23,270	1,968	209	152	142,006	106,639	4,900	5,160
Czechosłow.	32,970	535	100	1,371	261,986	55,719	2,096	1 ,425
Belgia	40,764	1,711	307	2,860	320,899	100,242	2,890	7,391
Włochy	18,253	6,498	183	1,203	165,444	39,709	1,276	9,317
Holandia	13,881	3,010	345	99	132,704	198,714	3 561	514
Szwecja	6.610	4,383	57	215	66,444	69,786	1,795	1.997
Rumunia	103,336	1,874	25	—	789,900	81,328	1,239	305
Egipt	48,769	7,722	26.883	2,120	422,789	54,089	237077	29.683
Syria	86,877	45,510	8,584	—	813,141	431,142	47,979	241
Irak	28,047	1,078	629	15,325	302,728	5,934	19,653	196763
Iran	1,121	1	214	11,173	96,406	1,056	783	16,411
Turcja	8,114	7,662	—	173	124,071	43,963	832	886
Arabia	1.354	13	—	213	5.785	435	124	320
Polska	30,819	1,003	357	171	263,451	99,679	2,824	2,272

Ruch ludności w Palestynie

a) Ogólna ilość przybyłych i opuszczających Palestynę w czerwcu i w okresie styczeń—czerwiec 1937 r.

	Czerwiec 1937		Stycz.-Czerwiec 1937	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
Przybyli				
a) Imigranci	628	517	6,375	5,585
b) Powracający po nieobecności pow. jednego roku	202	76	632	285
c) Powracający po nieobecności do jednego roku	8,227	1,945	38,267	9,266
d) Turyści przybyli	6,802	969	44,211	7,910
e) Turyści tranzytem	1,277	115	6,183	512
Ogółem	17,136	13,622	95,668	23,558
Wyjechali				
f) Opuszczający kraj na okres pow. jednego roku	150	99	693	438
g) Opuszczający kraj na okres do jednego roku	11,662	5,166	47,136	16,539
h) Turyści wyjeżdżający	6,923	1,269	42,480	7,449
i) Turyści tranzytem	1,241	123	6,022	521
Ogółem	19,976	6,657	76,355	18,290

b) Podział imigrantów według płci.

	Czerwiec 1937				Styczeń-Czerwiec 1937			
	Mężcz.	Kobiet	Chłop. do lat 15	Dziewcz. do lat 15	Mężcz.	Kobiet	Chłop. do lat 15	Dziewcz. do lat 15
Imigranci ogółem	198	320	47	63	2,598	2.597	595	585
w tym Żydzi	177	257	38	45	2,233	2,315	535	502
Turyści zalegalizowani jako imigranci	54	53	4	13	253	265	14	28
w tym Żydzi	34	26	3	7	183	182	25	14
Ogólna ilość zarejestrowanych imigrantów.	252	373	51	76	2,851	2.808	636	613
w tym Żydzi	211	283	41	52	2,416	2,497	560	507

c) Kategorie imigrantów

	Maj 1937				Kwiecień 1937			
	Imigranci		Tur. zalegal.		Imigranci		Tur. zalegal.	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
A (I) Kapitaliści (ŁP 1000 i wyżej)	72	71	28	27	537	532	160	156
A (I)$_2$ Członkowie rodzin A (I)	72	72	5	5	492	492	36	32
A (II) Wolne zawody (ŁP. 500)	—	—	—	—	—	—	—	—
A (II)$_2$ Członk. rodz. A (II)	—	—	—	—	—	—	—	—
A (III) Rzemieślnicy (ŁP. 250)	—	—	—	—	6	6	—	—
A (III)$_2$ Członk. rodzin A (III)	—	—	—	—	5	5	—	--
A (IV) Osoby z min. dochodem ŁP. 4.—	1	1	2	—	19	19	6	3
A (V) Osoby z kapitałem ŁP. 500.	—	—	—	—	—	—	1	—
A (V)$_2$ Człł. rodz. A (V)	—	—	—	—	—	—	—	—
B (I) Sieroty	—	—	—	—	29	23	—	—
B (II) Duchowieństwo	9	1	2	—	60	30	25	2
B (II) Członk. rodz. B (II)	--	—	—	—	49	46	3	3
B (III) Studenci	22	20	3	3	285	273	10	9
C (I) Robotnicy	64	61	34	12	1.311	1,270	107	51
C (I)$_2$ Członk. rodz. C (I)	39	39	14	3	993	989	39	17
D Członkowie rodzin mieszkańców Palestyny	328	252	33	20	2,172	1,861	192	131
K. Osoby nie podlegające ustawie imigracyjnej	21	—	2	—	396	—	4	—

Koszty utrzymania w Palestynie

Koszty utrzymania w Palestynie rodziny, składającej się z 5-ciu osób.
(Na podstawie cen detalicznych 20 zasadniczych artykułów).
Podstawa — styczeń 1922 — 100%

Miesiąc		Wydatki miesięczne ŁP. (funty palestyńskie)	Wskaźnik %
Styczeń	1922	8,749	100,0
„	1923	7,507	85,8
„	1924	6,718	76,8
„	1925	7,682	87,8
„	1926	7,220	82,5
„	1927	7,230	82,6
„	1928	6,705	76,6
„	1929	6,463	73,9
„	1930	5,860	67,0
„	1931	4,909	56,1
„	1932	5,098	58,3
„	1933	4,934	56,4
„	1934	4,591	52,5
„	1935	4,764	54,5
„	1936	4,735	54,1
„	1937	5,457	62,4
Luty	1937	5,335	61,0
Marzec	1937	5,224	59,7
Kwiecień	1937	5,374	61,4
Maj	1937	5,121	58,5
Czerwiec	1937	4,996	57,1
Lipiec	1937	5,048	57,7

Wskaźniki cen hurtowych

Następujące cyfry odnoszą się do wskaźnika cen hurtowych na artykuły spożywcze i paliwa za czerwiec 1937 r.
Podstawa — czerwiec 1936 r.

Artykuły	Wskaźnik Czerwiec
I. Zboża i mięso	98,0
II. Owoce i inne artykuły spożywcze	101,8
III. Paliwa i różne	112,0
Wskaźnik ogólny	103,8

OD REDAKCJI.

Przez przeoczenie nie zostało zamieszczone w numerze październikowym 1937, iż artykuły Z .Abramowicza „Mechanizm żydowskich gospodarstw w Palestynie“ oraz A. Idelsona „Lotnictwo Handlowe w Palestynie“ były streszczeniem prac zamieszczonych w „Palestine and Middle East“.

ROZKŁAD LOTÓW NA LINJI

WARSZAWA — BUCURESTI — ATHINE — LYDDA

Odl. Warszawa — Bucaresti 1025 km.
„ Bucuresti — Athine 851 km.
„ Athine — Lydda 1311 km.

Czw. Ptk.				Wt. Sr.
8,30	o	WARSZAWA	p	13,15
10.05	p	LWÓW	o	11,40
10,25	o	LWÓW	p	11,20
12,35	p	CERNAUTI	o	11,10
12,55	o	CERNAUTI	p	10,50
14,50	p	BUCURESTI	o	8 55

Piątek				Wtorek
				14.40
9,30	o	BUCURESTI	p	13,05
11,05	p	SOFIA	o	12,45
11,25	o	SOFIA	p	11,15
12,55	p	THESSALONIKI	o	10,55
13,15	o	THESSALONIKI	p	9,[illegible]0
14,40	p	ATHINE	o	

Sobota				Poniedziałek
9,00	o	ATHINE	p	15,00
—		RODI*		—
—		RODI*		—
15,00	p	LYDDA (Palestyna)	o	9,00

*) Na Rodi lądowanie warunkowe.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Fredry 10. — Tel. 246-37, 521-06. P. K. O. 9231.
Redaktor odpowiedzialny: Inż. JÓZEF THON
Wydawca: POLSKO-PALESTYŃSKA IZBA HANDLOWA

SVENSKA ORIENT LINIEN

GÖTEBORG

ŻEGLUGA POLSKA S. A.

GDYNIA

z Gdyni i Gdańska na Bliski Wschód i vice-versa.

Częste bezpośrednie połączenie do portów:

ALGIER, MALTA, ALEXANDRIA, JAFFA, HAIFA, BEYROUTH, PIREUS, KONSTANTYNOPOL, BOURGAS.

Na konosamenty bezpośrednie przyjmuje się towar do wszystkich portów Bliskiego Wschodu, jak również Persji i Iraku.

SZYBKOŚĆ -- SPRAWNOŚĆ — WYGODA.

Nowoczesne szybkobieżne motorowce i parowce wyposażone w chłodnie.
W sezonie owocowym specjalne statki z Palestyny dla transportu grapefruit ów i pomarańczy.

Po informacje prosimy zgłaszać się do agentów:

Warszawa:

Reprezentacja
Żeglugi Polskiej S. A.
Plac Małachowskiego 4,
Tel. 605-98.

Bergtrans
Towarzystwo żeglugowe
Czackiego 10 m. 10. Tel. 220-42
Adr. telegr.: BERGTRANS

Gdańsk:

Rothert i Kiłaczycki
Sp. z o. o.
Reitbahn 19/20. Tel. 241-51
Adr. telegr. „POLSHIP".

Bergtrans
Shipping Co. Ltd.
Tel. 225-41
Tow. żeglugowe Sp. Akc.
Adr. tel. „BERGTRANS"

Gdynia:

Rothert i Kiłaczycki
Sp. z o. o.
ul. Świętojańska. tel. 11-83
Adr telegr. „POLSHIP".

Polska Lewant,
Agencja Okrętowa,
Sp. z o. o.
Portowa 15, tel. 39-21
Adr. tel. „POLLEWANT".